

BURMISTRZ ŁAP

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

P R O J E K T U
STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
G M I N Y Ł A P Y

Łapy 2022

Spis treści

1.	Informacje o zawartości, głównych celach projektu studium oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami	3
1.1.	Podstawa prawna i informacje o zawartości	3
1.2.	Główne cele projektu studium i jego powiązania z innymi dokumentami	5
2.	Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy	10
3.	Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania	10
4.	Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.....	11
5.	Streszczenie w języku niespecjalistycznym	11
6.	Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu.....	14
6.1.	Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu.....	35
7.	Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem ..	35
8.	Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody	36
9.	Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu	38
10.	Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmioty ochrony obszaru NATURA 2000 oraz integralność tego obszaru oraz na środowisko.....	40
11.	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu realizacji projektowanego dokumentu	54
12.	Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy	57
	Wykaz źródeł.....	58
	Załącznik nr 1 – Oświadczenie autora prognozy	

1. Informacje o zawartości, głównych celach projektu studium oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami

1.1. Podstawa prawna i informacje o zawartości

Projekt Studium sporządzono na podstawie Uchwały Nr XXXVII/297/21 Rady Miejskiej w Łapach z dnia 30 kwietnia 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łapy. Opracowaniem objęto cały obszar gminy.

Zawartość dokumentu określa art. 10 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Zgodnie z art. 9 ww. ustawy głównym celem studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest określenie polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego. Dokument sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy. Studium nie jest aktem prawa miejscowego, jego ustalenia są jednak wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych.

Dokument studium składa się z następujących części:

- załącznik nr 1 – część tekstowa, uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego;
- załącznik nr 2 – część graficzna uwarunkowań (rysunek gminy i miasta)
- załącznik nr 3 – część tekstowa, kierunki zagospodarowania przestrzennego;
- załącznik nr 4 – część graficzna kierunków (rysunek gminy i miasta)
- załącznik nr 5 – uzasadnienie przyjętych rozwiązań oraz synteza ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łapy

Treścią części pierwszej są uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, zwane dalej uwarunkowaniami. W studium zawarte są te czynniki, które mają istotne znaczenie dla sposobu prowadzenia polityki przestrzennej. Wynikają one z obecnego i przewidywanego występowania obiektywnych zjawisk, takich jak: dotychczasowy stan zagospodarowania i struktura funkcjonalno-przestrzenna, cechy fizjograficzne i stan środowiska, przemiany demograficzne i ich prognozy, warunki i jakość życia mieszkańców, funkcjonowanie systemów transportu i infrastruktury technicznej. Istotnym aspektem wziętym pod uwagę są wcześniejsze ustalenia planistyczne, w tym w szczególności plany miejscowe, które pokrywają całość terenu gminy i jako prawo miejscowe ustalają sposób gospodarowania przestrzenią. W uwarunkowaniach uwzględniono także wytyczne wynikające z dokumentów rozwojowych na szczeblu krajowym, wojewódzkim i lokalnym, w tym przede wszystkim Strategii Rozwoju Lokalnego. Dokonano również bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę uwzględniającego prognozy demograficzne, który określa zakres potrzeb rozwojowych gminy.

W części trzeciej formułuje się kierunki rozwoju gminy Łapy, przyjmując zasady rozwoju oparte na poszanowaniu oraz racjonalnym i oszczędnym wykorzystaniu przestrzeni gminy. Treść części drugiej zawiera kierunki zmian struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, zasady kompozycji przestrzennej, funkcje terenów, ochronę wartości środowiska przyrodniczego oraz ochronę dziedzictwa kulturowego, zagadnienia systemu transportowego, infrastruktury technicznej oraz zagadnienia realizacyjne odnoszące się głównie do problematyki sporządzania planów miejscowych. Kierunki zagospodarowania przestrzennego, zwane dalej Kierunkami, stanowią syntetyczne sformułowanie szczegółowych celów polityki przestrzennej i sposobów ich realizacji.

Załączniki nr 2 i nr 4 stanowią graficzną część dokumentu określającą obecne i docelowe zagospodarowanie terenu określone w formie przestrzennej.

Obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łapy przyjęto Uchwałą Nr XIV/131/99 Rady Miejskiej w Łapach z dnia 29 listopada 1999 r. Opracowany na podstawie nieobowiązujących już przepisów Ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym dokument stanowił podstawę rozwoju przestrzennego gminy. Na podstawie uchwał Rady Miejskiej w Łapach w dokumencie dokonano dwóch zmian (XLV/630/09 oraz XI/85/11). Były to zmiany o charakterze doraźnym. Nie obejmowały pełnego zakresu określonego w art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dla terenu całej gminy.

W wyniku przemian społeczno-gospodarczych oraz zmian legislacyjnych stwierdzono, że obowiązujące do tej pory Studium wymaga uaktualnienia i wprowadzenia niezbędnych zmian dostosowanych do obecnych uwarunkowań i potrzeb.

Dokonując analizy uwarunkowań w projekcie Studium pod uwagę wzięto dotychczasowe zagospodarowanie terenu, opracowania planistyczne i decyzje o warunkach zabudowy, stan środowiska, dziedzictwo historyczne, sytuację społeczno-gospodarczą oraz położenie.

Obecna struktura przestrzenna miasta jest efektem wielu nawarstwień historycznych oraz kierunków przyjętych uprzednio (obowiązujące studium, strategia rozwoju, plany miejscowe itd.) w dużej mierze sankcjonujących aktualny stan zagospodarowania.

W celu określenia docelowej struktury przestrzennej miasta, wynikającej z:

- Aktualnych uwarunkowań i potrzeb.
 - Ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i ochrony gruntów rolnych i leśnych.
 - Planowanych inwestycji o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym (np.: planowanej budowy obwodnicy).
 - Ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.
 - Prawa własności.
 - Potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa,
- wprowadzono podział gminy na strefy, którym przypisano zróżnicowaną politykę rozwoju funkcjonalno–przestrzennego:

- 1) Strefa obszarów zabudowy miasta i gminy,
- 2) Strefa terenów otwartych miasta i gminy.

W dokumencie określono kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów. Wśród określonych tam ustaleń znalazły się m.in. następujące zasady:

- dogęszczanie istniejącej zabudowy mieszkaniowo-usługowej,
- uzupełnienia zabudową plombową,
- wykorzystanie zasobu terenu pod planowaną zabudowę mieszkaniową ekstensywną o uporządkowanej formie, w oparciu o dotychczasowe plany miejscowe,
- zachowanie w odniesieniu od obiektów objętych ochroną konserwatorską oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie,
- rozwój wielofunkcyjnych terenów aktywności gospodarczej, w tym produkcyjnej, składowej, magazynowej, usługowej i handlowej,
- utrzymanie i kontynuacja zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej w obrębie istniejących wsi oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie,
- wykluczenie powstawanie rozproszonej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,

- dążenie do wyznaczania terenów publicznych, służących integracji lokalnej społeczności,
- zachowanie istniejących parków, skwerów oraz zieleni naturalnej,
- ochrona terenów zieleni naturalnej, dolin rzek i cieków, jako elementów systemu przyrodniczego gminy,
- ochrona terenów rolnych wykluczająca powstawanie rozproszonej zabudowy mieszkaniowej,
- ochrona terenów leśnych,
- umożliwienie zalesiania gruntów rolnych o najniższych klasach bonitacyjnych i najslabszej przydatności rolniczej.

1.2. Główne cele projektu studium i jego powiązania z innymi dokumentami

Studium określa, że podstawą prowadzenia właściwej polityki przestrzennej gminy Łapy, oprócz zachowania ciągłości planistycznej oraz ładu przestrzennego, jest zasada zrównoważonego rozwoju. Pozwala ona, w sposób możliwie bezkonfliktowy, na osiągnięcie celów takich jak:

- Cel 1 - utrzymanie funkcji miasta Łapy jako centrum administracyjnego i usługowego,
- Cel 2 - podnoszenie standardów zamieszkania,
- Cel 3 - podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej,
- Cel 4 - podnoszenie atrakcyjności turystycznej,
- Cel 5 – rozwój infrastruktury komunikacyjnej,
- Cel 6 - utrzymanie funkcji rolniczej i zachowanie przestrzeni dla rozwoju produkcji rolnej.

Autorzy podkreślają, że przy realizacji wymienionych wcześniej celów należy mieć przede wszystkim na względzie:

- poprawę jakości życia mieszkańców,
- przyciągnięcie nowych inwestorów, którzy wpłyną na poprawię sytuację finansową gminy oraz utworzą nowe miejsca pracy,
- wielofunkcyjny rozwoju gminy,
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców,
- wykorzystanie atutów gminy takich jak położenie i walory turystyczne,
- ochronę gruntów rolnych III klasy bonitacyjnej przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze
- ochronę terenów lasów oraz cennych przyrodniczo.

Poniżej przedstawiono najważniejsze zasady i założenia dokumentów powiązanych z projektem studium oraz informacje na temat zakresu powiązania dokumentów i sposobu w jakim zostały uwzględnione.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łapy z 1999 r.

Obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łapy przyjęto Uchwałą Nr XIV/131/99 Rady Miejskiej w Łapach z dnia 29 listopada 1999 r. i zmieniono Uchwałami nr XLV/630/09 z dnia 26 listopada 2009 r. oraz Uchwałą Nr XI/85/11 Rady Miejskiej w Łapach z dnia 24 czerwca 2011 r. Dokument ten potraktowano jako podstawę kierunków rozwoju gminy i założono kontynuację przedstawionych tam ogólnych założeń rozwoju przestrzennego. Ustalenia planistyczne zostały jednak zaktualizowane i dostosowane do bieżącej sytuacji demograficznej i gospodarczej. Wprowadzono zmiany wynikające z obowiązujących przepisów prawa.

Pewne założenia dokumentu – tj. utrzymanie funkcji większości terenu gminy – zostają jednak w dalszym ciągu aktualne i mają odzwierciedlenie w projektowanym studium.

Wykorzystano również (z niewielkimi modyfikacjami) wypracowany tu podział na strefy zagospodarowania przestrzennego w zakresie celów i instrumentów polityki przestrzennej oraz kierunków zagospodarowania:

- Strefa A – obszarów zabudowy miasta i gminy,
- Strefa B – obszarów otwartych miasta i gminy.

Wypracowane dla tych stref cele polityki przestrzennej zgodne są z celami proponowanymi w nowej edycji dokumentu.

Istotnym faktem jest też to, że teren gminy Łapy pokryty jest w 100% miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego sporządzonymi na podstawie studium. Jego ustalenia nie są zatem hipotetycznymi kierunkami rozwoju, a przepisami wprowadzonymi pośrednio do prawa miejscowego. Z tego powodu też zmiany w przeznaczeniu terenów w projektowanym studium względem wersji obowiązującej nie występują często. Wynikają najczęściej z wniosków właścicieli nieruchomości, bądź dostosowania do stanu faktycznego.

Ramowa Dyrektywa Wodna

Dyrektywa ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, będąca wynikiem wieloletnich prac Wspólnot Europejskich zmierzających do lepszej ochrony wód poprzez wprowadzenie wspólnej polityki wodnej, opartej na przejrzystych, efektywnych i spójnych ramach legislacyjnych. Zobowiązuje państwa członkowskie do racjonalnego wykorzystywania i ochrony zasobów wodnych w myśl zasady zrównoważonego rozwoju.

Zapisy RDW wprowadzają system planowania gospodarowania wodami w podziale na obszary dorzeczy. Dla potrzeb osiągnięcia dobrego stanu wód opracowane zostały Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz Program wodno-środowiskowy kraju. Dyrektywa wskazuje na konieczność dalszego integrowania ochrony i zrównoważonego gospodarowania wodą z innymi dziedzinami polityk wspólnotowych.

W studium pokreślono konieczność utrzymania nienaruszalnego przepływu wód, wymagającego prowadzenia konsekwentnych działań ochronnych. Skażenie wód, również pośrednie, prowadzić może do pogorszenia jakości środowiska na terenach znacznie oddalonych od źródeł zanieczyszczeń.

Cele dyrektywy związane są z projektem dokumentu w związku z potencjalnym oddziaływaniem obiektów, których realizację dopuszcza projektowana zmiana studium, przede wszystkim budynków związanych z funkcją przemysłową i mieszkaniową. Dlatego też podczas prac projektowych rozważono wystarczalność dotychczasowych zapisów w zakresie ochrony środowiska wodnego w kontekście przedmiotowego dokumentu.

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Pierwszy dokument strategiczny, który bezpośrednio dotyczy kwestii adaptacji do zachodzących zmian klimatu.

Głównym celem SPA2020 jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmieniającego się klimatu. W dokumencie wskazano priorytetowe kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć do 2020 roku (i w perspektywie roku 2030) w najbardziej wrażliwych na zmiany klimatu obszarach, takich jak: gospodarka wodna, rolnictwo, leśnictwo, różnorodność biologiczna, zdrowie,

energetyka, budownictwo i gospodarka przestrzenna oraz obszary zurbanizowane, transport, obszary górskie i strefy wybrzeża.

Z perspektywy projektowanego dokumentu wyjątkowo istotny jest kierunek działań 1.5 – adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie. Wskazuje on działania konieczne do przygotowania polskiej przestrzeni do nowych uwarunkowań klimatycznych i zjawisk z nimi związanych. Proponuje się m.in. objęcie całego kraju skutecznym systemem planowania przestrzennego, zapewniającym właściwe i zrównoważone wykorzystanie terenów, z udziałem narzędzi informatycznych. Jednocześnie, w sektorze budownictwa konieczne będzie uwzględnienie potencjalnego oddziaływania zjawisk ekstremalnych spowodowanych zmianami klimatu.

Realizacja tych działań w kontekście projektu zmiany studium polegała na określeniu przydatności terenów do planowanego przeznaczenia w oparciu o rozpoznanie uwarunkowań naturalnych i zapisy opracowania ekofizjograficznego oraz rozważenie wystąpienia zjawisk ekstremalnych, które mogłyby zagrażać przyszłemu funkcjonowaniu obiektów i elementów infrastruktury.

Pakiet klimatyczno-energetyczny

Pakiet klimatyczno-energetyczny to szereg rozwiązań legislacyjnych przyjętych 17 grudnia 2008 r. zmierzających do kontrolowania i ograniczania emisji gazów cieplarnianych na terenie UE. Pakiet zakłada redukcję o 20% emisji gazów cieplarnianych w UE w stosunku do roku 1990, 20% udział energii odnawialnej w zużyciu energii ogółem, 20% wzrost efektywności energetycznej.

Powiązanie dokumentu z celami pakietu zaznacza się w szczególności w obszarze zwiększania znaczenia energii odnawialnej. W studium określono obszary rozwoju energetyki odnawialnej związanej z instalacjami fotowoltaicznymi, wskazano też zasady funkcjonowania różnych gałęzi OZE.

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2030 roku

Jest to kolejna aktualizacja najważniejszego dokumentu strategicznego określającego kierunki rozwoju województwa podlaskiego. Strategia stanowi odpowiedź na zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej regionu i wpisuje się w harmonogram przygotowań do kolejnej perspektywy finansowej UE.

Hasłem przewodnim dokumentu jest *Ambitne Podlaskie*, a strategiczne cele rozwoju regionu skupiają się wokół dynamicznie rozwijającej się gospodarki, zasobnych mieszkańców i współpracy z partnerami w kraju i za granicą. Wskazano, że należy rozwijać postawy przedsiębiorcze w województwie, wspierać rozwój firm, innowacje w firmach, ekologiczne formy produkcji, technologie gospodarki w obiegu zamkniętym, działać na rzecz ochrony wartości przyrodniczych województwa także np. poprzez retencję wód.

Zapisy Strategii mają wpływ na przyszły program regionalny, kontrakt z rządem, na wszelkie dokumenty rozwojowe w województwie (w tym plany rozwoju poszczególnych sektorów: transportu, zdrowia, polityki społecznej, na strategię samorządowe).

Nacisk położono na wykorzystanie potencjałów rozwojowych i niwelowanie słabości różnych części województwa, głównie poprzez rozwój oddolnych inicjatyw lokalnych i formułowane przez nie cele odzwierciedlające specyfikę danego terytorium. Ich wyrazem w odniesieniu do gminy Łapy jest zakres projektowanego studium.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego

Celem strategicznym dokumentu jest zrównoważone zagospodarowanie przestrzeni województwa podlaskiego, sprzyjające rozwojowi społeczno-gospodarczemu, spójności społecznej i terytorialnej, konkurencyjności oraz wykorzystaniu potencjału przyrodniczego, kulturowego i położenia przygranicznego.

W dokumencie sformułowano również szereg celów cząstkowych, wśród których w kontekście projektu zmiany studium istotne są następujące cele:

- wzmocnienie spójności województwa w procesie zrównoważonego terytorialnie rozwoju i modernizacji zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich z wykorzystaniem ich potencjału wewnętrznego, specjalizacji regionalnej i położenia przygranicznego,
- osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego województwa, w tym sieci ekologicznej, walorów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowych oraz racjonalne użytkowanie ich zasobów.

Realizacji tych celów służą działania koordynujące politykę przestrzenną szczebla gminnego z ustaleniami przyjmowanymi na poziomie województwa. Identyfikacja potencjałów wewnętrznych, indywidualnych potrzeb i ograniczeń fizjograficznych oraz świadome kształtowanie kierunków rozwoju przestrzennego sprzyjają tworzeniu odpornej struktury funkcjonalnej.

Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016-2022

Zakres dokumentu dotyczy odpadów wytworzonych na obszarze województwa oraz przywożonych na jego obszar, w tym odpadów komunalnych, odpadów ulegających biodegradacji, odpadów opakowaniowych i odpadów niebezpiecznych.

Program wymienia szereg celów w odniesieniu do poszczególnych grup odpadów, do których należą m.in.:

1. w kwestii odpadów komunalnych:
 - zmniejszenie ilości powstających odpadów,
 - planowanie systemów zagospodarowania odpadów w regionach zgodnych z hierarchią sposobów postępowania z odpadami,
 - zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych,
 - zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych,
 - zaprzestanie składowania zmieszanych odpadów komunalnych bez przetworzenia,
 - ograniczenie liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych,
 - do końca 2021 r. wprowadzenie we wszystkich gminach w województwie systemów selektywnego odbierania odpadów zielonych i bioodpadów (cel szczegółowy)
2. W kwestii pozostałych odpadów:
 - zwiększenie świadomości wśród inwestorów oraz podmiotów wytwarzających odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej na temat należytego postępowania ze strumieniem ww. odpadów, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania oraz recyklingu,
 - całkowite zaniechanie składowania osadów ściekowych.

W cele planu wpisują się ustalenia dotyczące gospodarowania odpadami wypracowane w projekcie studium. Zapisy dokumentu będą ponadto istotne podczas realizacji zamierzeń wynikających z ustalonego zagospodarowania terenów.

Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe

Opracowanie ekofizjograficzne sporządzone zostało na potrzeby przedmiotowej zmiany studium. Jego celem jest rozpoznanie cech poszczególnych elementów przyrodniczych i ich wzajemnych powiązań oraz kompleksowa ocena warunków i funkcjonowania środowiska przyrodniczego (abiotycznego i biotycznego) głównie pod kątem określenia (wskazania) naturalnych predyspozycji do kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru gminy oraz możliwości rozwoju i ograniczeń dla różnych rodzajów użytkowania i form zagospodarowania terenu.

Dokument wskazuje, że dążyć należy do ochrony powierzchni i warunków wodnych elementów struktury ekologicznej, czyli lasów, dolin rzek, wód powierzchniowych, gleb murszowych, torfowych i murszowo-torfowych oraz gruntów przesuszonych.

Po uwzględnieniu cech podstawowych elementów środowiska w dokumencie dokonano oceny warunków ekofizjograficznych wraz z wnioskami dla wyodrębnionych terenów, a następnie wymieniono wytyczne ekofizjograficzne do kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej dla jej poszczególnych elementów, które stały się punktem wyjścia podczas prac nad tworzeniem projektu zmiany studium.

Plan rozwoju lokalnego miasta iminy Łapy na lata 2016-2020

Jest to zwięzły dokument przedstawiający uwarunkowania gospodarcze gminy, ich analizę, a także wskazuje obszary strategiczne, przedstawia działania rozwoju lokalnego, możliwości ich finansowania i system wdrażania.

Celem ogólnym dokumentu jest *dynamiczny rozwój Gminy Łapy w zakresie gospodarczym, społecznym i infrastrukturalnym*, co bezpośrednio wpisuje się w cele studium.

Dokument wskazuje szereg działań do planowanych podjęcia w najbliższej perspektywie czasowej. Część z nich (np. zabezpieczenie terenów pod działania związane z infrastrukturą i terenów inwestycyjnych) związana jest bezpośrednio z problematyką gospodarowania przestrzenią i wprowadzona została do ustaleń projektowanego studium.

Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łapy na lata 2017 - 2020 z perspektywą do 2024 roku

Celem opracowania i uchwalenia gminnego programu ochrony środowiska jest realizacja przez gminę polityki ochrony środowiska, zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych.

W ramach Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łapy na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 roku:

- oceniono stan środowiska naturalnego i przeanalizowano zagrożenia i problemy poszczególnych komponentów środowiska;
- określono cele, kierunki interwencji oraz zadania, zmierzające do poprawy stanu środowiska;
- przedstawiono harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji zadań ujętych w opracowaniu.

W ramach 10 obszarów interwencji, wyznaczono 18 celów. Realizacji tych założeń posłużyć mają działania podejmowane w 58 kierunkach interwencji. Łącznie wyznaczono 105 zadań. Do celów programu szczególnie związanych z projektem studium należą:

- Ograniczenie emisji hałasu
- Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

- Ograniczenie ryzyka powodziowego i przeciwdziałanie suszy deficytowi wody, jako adaptacja do zmieniających się warunków klimatycznych
- Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin
- Zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi
- Zachowanie różnorodności biologicznej, poprzez przywracanie /utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków
- Ochrona krajobrazu naturalnego i kulturowego

2. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy

Prognoza oddziaływania na środowisko sporządzona została dla projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łapy. Opracowaniem objęto całość terytorium gminy, a zawartość dokumentu dostosowano do art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Prognozę oddziaływania na środowisko sporządzono na podstawie uchwały nr XXXVII/297/21 Rady Miejskiej w Łapach z dnia 30 kwietnia 2021 r. i opracowano zgodnie z art. 51, 52 i art. 53 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko tj. procedury określonej w Dziale IV wyżej wymienionej ustawy.

Zakres i stopień szczegółowości niniejszego opracowania został uzgodniony przez:

- Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku pismem znak NZ.0523.23.2021 z dnia 5.08.2021 r. (opinia nr 179/NZ/2021)
- Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku pismem znak WPN.411.1.53.2021.MC z dnia 20.08.2021 r.

W prognozie uwzględniono informacje zawarte w dostępnych dokumentach i opracowaniach oraz programach zawierających zadania służące do realizacji celów ponadlokalnych na obszarze objętym studium, a także prognozy oddziaływania na środowisko dokumentów powiązanych. Do oceny relacji między człowiekiem a środowiskiem zastosowano głównie metodę analityczno-porównawczą. Dla zbadania stanu środowiska wykorzystano materiały archiwalne uzupełnione i zaktualizowane na podstawie informacji udostępnianych przez organy administracji oraz analiz kartograficznych i rozpoznania terenowego.

Prognoza podzielona została na rozdziały odpowiadające zakresowi określonymu w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku (...). W związku z tym, w strukturze dokumentu wydzielić można trzy zasadnicze części. Pierwsza z nich ma charakter informacyjny i przybliży ustalenia przedmiotowej zmiany studium, jej cele i powiązania z innymi dokumentami. Część druga zawiera identyfikację najistotniejszych uwarunkowań przyrodniczych występujących na obszarze objętym opracowaniem oraz rozpoznanie oddziaływań, jakie mogą się pojawić wskutek realizacji dokumentu. W części trzeciej przedstawiono rozwiązania mające na celu zapobieganie bądź ograniczanie zidentyfikowanych presji oraz rozważono zasadność stosowania rozwiązań alternatywnych do tych zaproponowanych w dokumencie.

Prognoza wykonywana była równocześnie z pracami nad projektem zmiany studium.

3. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

Obowiązek prowadzenia oceny zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy określony jest w prawodawstwie (raz w czasie jednej kadencji – art. 32 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym). Powiązanie monitoringu zagospodarowania

przestrzennego na szczeblu lokalnym (a więc również monitoringu stanu realizacji studium) z odpowiednimi elementami państwowego monitoringu środowiska pozwoliłoby także na ocenę wpływu realizacji dokumentu na środowisko. Punktem wyjścia dla takiego porównania mogłyby zostać informacje nt. istniejącego stanu środowiska na terenie, dla którego opracowywany jest dokument, przedstawione w niniejszej prognozie.

Ustawowo narzucona procedura umożliwia ocenę rozwoju przestrzennego, jak również stałą kontrolę oddziaływania realizacji postanowień dokumentów planistycznych na środowisko. Daje to możliwość dynamicznego przeciwdziałania procesom, których rezultaty są inne niż wstępnie założono.

Konieczne jest zatem prowadzenie stałego monitoringu podstawowych elementów środowiska, który pozwoli określić tendencje zmian i ułatwi określenie dalszych kierunków ochrony. Takiej analizie powinny podlegać:

- stan zagospodarowania terenów gminy, w tym realizacja postanowień studium,
- stan elementów środowiska przyrodniczego (stan i jakość wód powierzchniowych oraz podziemnych, zanieczyszczenie gleb i powietrza: emisja substancji pyłowych i gazowych, zagrożenie hałasem, odsetek terenów czynnych biologicznie),
- wyposażenie terenów w urządzenia infrastruktury technicznej zmniejszające presję na środowisko.

Regularny monitoring w zaproponowanym zakresie pozwoli na śledzenie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym i towarzyszącym mu przemianom środowiska. Zestawienie powyższych wskaźników dla badanego okresu powinno być opatrzone wnioskami dotyczącymi realizacji postanowień zmiany studium i uwagami w zakresie wystarczalności zapisów dokumentu do regulacji niekorzystnych procesów występujących w środowisku. W przypadku wystąpienia braków lub nieścisłości, zaobserwowane zagadnienia wymagające regulacji, powinny zostać niezwłocznie wprowadzone do dokumentu.

4. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

Ze względu na lokalizację terenów gminy, rodzaj planowanych zamierzeń i ich ograniczony przestrzenny zasięg oraz proponowany rodzaj zagospodarowania, wyklucza się możliwość transgranicznego oddziaływania na środowisko.

5. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Prognoza oddziaływania na środowisko sporządzona została dla projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łapy. Jest to dokument określający politykę przestrzenną gminy, nie jest jednak aktem prawa miejscowego. W wyniku przemian społeczno-gospodarczych oraz zmian legislacyjnych stwierdzono, że obowiązujące do tej pory studium wymaga uaktualnienia i wprowadzenia niezbędnych zmian dostosowanych do obecnych uwarunkowań i potrzeb. Zawarte w nowym projekcie Studium uwarunkowania opisują istniejący stan zagospodarowania i wynikają z obecnego i przewidywanego występowania warunkujących je zjawisk. Kierunki rozwoju sformułowane zostały w oparciu o poszanowanie oraz racjonalne i oszczędne wykorzystanie przestrzeni gminy, a także powiązane z nim dokumenty strategiczne, planistyczne oraz z zakresu ochrony środowiska.

Obszarem opracowania, czyli terenem objętym projektem, jest gmina Łapy. Jej powierzchnia cechuje się niewielkim urozmaiceniem, stabilnością i jest charakterystyczna dla rzeźby staroglacjalnej. Jednostką szczególnie zaznaczającą się w rzeźbie jest dolina Narwi. W podłożu występują głównie piaski, żwiry i gliny zwałowe, na których wykształciły się gleby brunatne, bielicowe i płowe. W dolinach rzek wytworzyły się torfy oraz utwory murszowe.

Wydobycie dotyczy surowców pospolitych. Główną rzeką jest Narew, a także jej dopływy Awissa i Szeroka Struga, naturalne zbiorniki jeziorne nie występują. Warunki wodno-gruntowe są zróżnicowane, występują obszary zagrożone powodzią (w tym w obrębie zabudowy). Wody powierzchniowe cechują się złym stanem, wody podziemne – stanem dobrym.

Roślinność gminy została w znaczącym stopniu przeobrażona. W krajobrazie dominują arealy pól uprawnych oraz użytki zielone zajmujące doliny rzeczne. Lesistość jest stosunkowo niska, lasy występują płatowo, głównie w części południowej. W drzewostanie dominuje sosna. Z tymi obszarami związane są również miejsca występowania dzikiej zwierzyny, w tym dużych ssaków. Dla ptaków szczególnie istotne są natomiast obszary nadrzeczne, w szczególności rozległa dolina Narwi.

Problemy jakości środowiska, oprócz jakości wód powierzchniowych, dotyczą zanieczyszczenia powietrza z indywidualnych pieców, a także hałasu drogowego.

W granicach gminy Łapy położone są następujące formy ochrony przyrody:

- **Narwiański Park Narodowy** wraz z otuliną,
- obszar Natura 2000 PLH200002 **Narwiańskie Bagna**,
- obszar Natura 2000 PLH200010 **Ostoja w Dolinie Górnej Narwi**,
- obszar Natura 2000 PLB200001 **Bagienna Dolina Narwi**,
- obszar Natura 2000 PLB200007 **Dolina Górnej Narwi**,
- pomnik przyrody w mieście Łapy.

Wszystkie ustanowione formy ochrony przyrody koncentrują się wokół doliny Narwi. Istotne korytarze migracyjne zwierząt obejmują natomiast również pozostałe systemy dolinne.

Odstąpienie od sporządzenia dokumentu nie spowoduje istotnych zmian stanu środowiska z uwagi na ustalenie sposobu zagospodarowania w obowiązujących już wcześniej miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Zmiany względem opracowywanego dokumentu są generalnie niewielkie. Niemniej w projektowanym studium odstąpiono od niektórych rozwiązań z mpzp (tereny rekreacji w granicach parku narodowego) bądź je zmodyfikowano (ograniczono ilość zabudowy przemysłowej w Uhowie w granicach obszaru Natura 2000, które zastąpiono zabudową usługowo-mieszkaniową; dodatkowo wprowadzono tam strefy z ograniczeniem zabudowy).

Przyjęcie Studium może wiązać się z realizacją przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w zależności od typu lokowanych tu obiektów oraz powierzchni terenów przeznaczanych pod określone cele.

Do najistotniejszych problemów ochrony środowiska ważnych z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu zaliczono m.in. zakłócenie funkcjonowania powiązań ekologicznych oraz konieczność dotrzymania norm jakości wód, powietrza i klimatu akustycznego.

Rozpatrując skutki przyjęcia dokumentu stwierdzono, że:

- projekt studium skutecznie ogranicza potencjalne negatywne oddziaływania na obszary Natura 2000 oraz Narwiański Park Narodowy,
- większość oddziaływań negatywnych będzie miała stosunkowo niskie natężenie,
- projekt Studium zawiera szereg rozwiązań chroniących przed niepożądanymi skutkami realizacji dokumentu,
- przyjęte ustalenia wpisują się w zasady zrównoważonego rozwoju i uwzględniają wymagania ochrony środowiska,
- zapisy studium ograniczają możliwość wystąpienia powodzi i zniszczenia mienia,
- najistotniejsze oddziaływania związane będą z realizacją nowej zabudowy produkcyjnej. Mogą powodować one wystąpienie szeregu presji na następujące komponenty

środowiska: rośliny, zwierzęta, wody, krajobraz. Zidentyfikowane oddziaływania będą miały lokalny charakter. Nie spowodują również utrudnień w funkcjonowaniu systemu przyrodniczego gminy. Zakładając, że nowe obiekty realizowane będą zgodnie z przepisami ochrony środowiska, nie prognozuje się, ażeby realizacja tych zamierzeń wywołała przekroczenia norm jakości środowiska określonych w przepisach odrębnych. Odległość i charakter zmian wykluczają wszelkie oddziaływania na przyrodnicze obszary chronione,

- w podsumowaniu – stwierdzono brak ryzyka wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko i zdrowie ludzi, w tym na obszary objęte ochroną prawną, w szczególności na Narwiański Park Narodowy oraz cele, przedmiot ochrony, a także integralność i spójność obszarów Natura 2000.

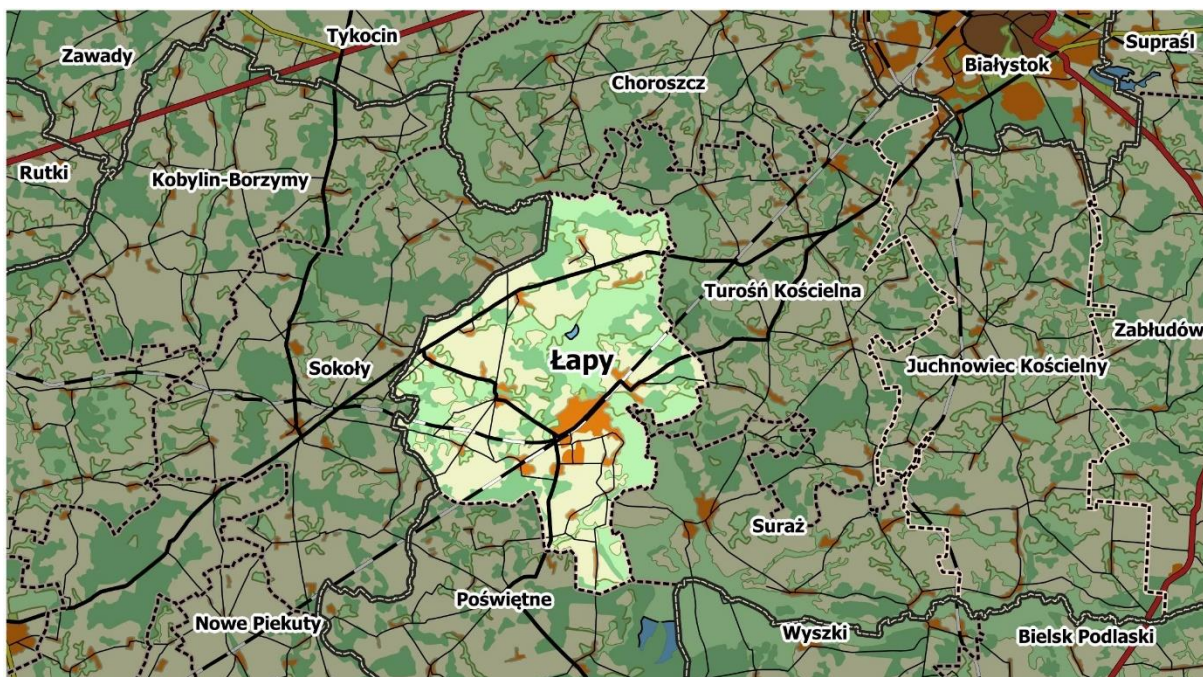
W celu ograniczania zidentyfikowanych oddziaływań zaproponowano szereg rozwiązań zapobiegawczych. Obejmują one zagadnienia włączone do treści dokumentu, a także bardziej szczegółowe wskazania mające zastosowanie na kolejnych etapach – planowania i realizacji.

6. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

Do opisu istniejącego stanu środowiska wykorzystane zostały informacje zawarte w dostępnych dokumentach i opracowaniach, programach, źródłach kartograficznych, rejestrach i danych monitoringowych, których wykaz umieszczono na końcu niniejszego opracowania.

Położenie geograficzne

Obszar opracowania zlokalizowany jest w centralnej części województwa podlaskiego, w powiecie białostockim. Gmina Łapy sąsiaduje z gminami: Choroszcz, Turośń Kościelna, Suraż, Poświętne i Sokoły. Położona jest w niedalekim sąsiedztwie Białegostoku (ok. 10 km w linii prostej) i jest z miastem wojewódzkim związana licznymi powiązaniem. Łapy należą m.in. do Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego (BOF).

Ryc. 1 Położenie gminy Łapy

Biorąc pod uwagę podział fizyczno–geograficzny Polski według J. Kondrackiego tereny gminy leżą w następujących jednostkach:

- prowincja Niż Wschodniobałtycko-Białoruski (8)
 - podprowincja Wysoczyzny Podlasko-Białoruskie (84)
 - makroregion Nizina Północnopodlaska (843)
 - mezoregion Wysoczyzna Białostocka (843.33)
 - mezoregion Dolina Górnej Narwi (843.36),
 - mezoregion Wysoczyzna Wysokomazowiecka (843.35)

Ukształtowanie terenu

Istniejąca rzeźba terenu jest efektem akumulacyjnego i peryglacialnego działania lądolodów, w tym szczególnie zlodowacenia środkowopolskiego, a także procesów zachodzących w holocenie: akumulacji i erozji.

Elementem dominującym powierzchniowo na terenie gminy jest dolina Narwi. Nie posiada w większości ostro zakończonych krawędzi, tarasy są słabo wykształcone, a jej rzeźba jest wyjątkowo monotonna – działalność erozyjna rzeki jest stosunkowo mała z uwagi na

niewielkie spadki terenu. Towarzyszą jej liczne wklęsłe formy powstałe przez wytopienie brył martwego lodu oraz niewielkie doliny dopływów Narwi, w tym Awissy i Szerokiej Strugi. Na obrzeżach doliny zaznaczają się również obniżenia pojeziorne. Dolina wykorzystuje ciąg lodowcowych zagłębień wytopiskowych, prawdopodobnie powstałych także z udziałem egzarkacji (na zapleczu moren spiętrzonych), zajętych pierwotnie przez jeziora.

System rzeczny Narwi jest dynamiczny. Rzeka płynie miejscami wieloma korytami, obecne są tu również liczne starorzecza.

W zasięgu doliny Narwi znajduje się najniższy położony punkt gminy, zlokalizowany w korycie rzeki przy jej wypływie do gminy Sokoły. Wg mapy topograficznej wynosi ok. 114,3 m n.p.m., natomiast numeryczny model terenu udostępniany przez GUGiK wskazuje na wysokość ok. 113,4 m n.p.m.

W dnach wytopisk i dolin gromadzą się osady organiczne.

Dolina Narwi otoczona jest wysoczyznami polodowcowymi przekształconymi przez procesy peryglacjalne. Największą dynamiką rzeźby cechują się strefy przejściowe między dolinami a wysoczyzną, niemniej przejścia te pozostają na ogół łagodne ze względu na brak cech rzeźby erozyjnej doliny.

Na zachód od Doliny Górnej Narwi rozciąga się Wysoczyzna Wysokomazowiecka, charakteryzująca się w granicach gminy Łapy występowaniem licznych form polodowcowych. Autorzy objaśnienia do Szczegółowej Mapy Geomorfologicznej Polski wyjaśniają, że jest to wynik procesów deglacjacji ze schyłku stadiału środkowego zlodowacenia Warty:

Deglacjacja arealna, poprzedzona rozpadem pokrywy lodowej, przebiegała tu przy ograniczonej możliwości odpływu wód roztopowych. Specyfiką rzeźby tego obszaru zdaje się być nałożenie elementów pochodzących z dwu różnych faz (etapów) zaniku lądolodu. Bezpośrednio na powierzchni występują na ogół drobne formy polodowcowe, które usytuowane są „na tle” okazałych form przykrytych cienką pokrywą utworów morenowych.

W rzeźbie Wysoczyzny Wysokomazowieckiej w granicach gminy Łapy najsilniej wyróżniają się tu pagórki kemowe: w rejonie Łupianki Starej oraz na zachód od Kuran. Większość obszaru stanowi natomiast wysoczyzna morenowa falista. Są to formy położone najwyżej w skali gminy, sięgając ok. 157 m n.p.m. na północny-zachód od Łupianki Nowej.

Równina Bielska obejmująca niewielki, wschodni fragment gminy, jest terenem mniej dynamicznym. Wzrasta tu liczba form rzeźby ukształtowanych przez procesy erozji i denudacji. To natomiast wg autorów objaśnienia do SMGP wynika między innymi z przebiegu deglacjacji, zdominowanej przez procesy ablacji. Jej fragment znajdujący się w granicach gminy Łapy tworzony jest przede wszystkim przez wysoczyznę morenową falistą oraz równiny sandrowe i wodnolodowcowe. Obecne są tu również równiny piasków przewianych, a na wschodzie również wydmy.

Na terenie gminy Łapy nie występują aktywne osuwiska. Na „Mapie osuwisk i obszarów predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych” do terenów zagrożonych zakwalifikowano południowy stok kemu na zapleczu miejscowości Łupianka Stara. Teren pozostaje w większości pozbawiony zainwestowania i wykorzystywany jest rolniczo.

Budowa geologiczna oraz złoża naturalne

Teren opracowania, tak jak całej gminy i województwa, leży na podłożu prekambryjskim, w obrębie wyniesienia mazursko-podlaskiego i w części w obrębie obniżenia podlaskiego. Strop skał krystalicznych, wykształconych w postaci gnejsów, amfibolitów, granitoidów, granitognejsów i granitów, występuje na głębokości około 800 m i obniża się w kierunku południowym. Na sfałdowanym podłożu krystalicznym leży niezgodnie osadowa pokrywa permomezozyczna.

Miejscowo na obszarze gminy pod osadami czwartorzędu występują utwory kredy górnej. W rejonie Bokin zalegają na wysokości ok. 45 m p.p.m., a w Łapach i Wólce Pietkowskiej 40 m p.p.m. Na powierzchni terenu odsłaniają się natomiast w miejscowości Kreta. Reprezentowane są przez margle, wapienie z krzemieniami i kredę piszącą.

Starsze utwory kenozoiku reprezentowane są przez zespoły piasków paleogenu (stwierdzone bezpośrednio m.in. w Uhowie) oraz neogenu – bezwapniste piaski rozpoznane w Bokinach. Te ostatnie osiągają miąższość 50-60 m w południowej części gminy.

Zewnętrzną warstwę podłoża budują głębokie na 180-200 m osady czwartorzędowe. Osady plejstoceńskie charakteryzuje obecność kilku dobrze rozwiniętych poziomów glacialnych w postaci glin zwałowych, rozdzielonych osadami międzymorenowymi. Wśród nich zidentyfikowano utwory najstarszych zlodowaceń, w tym osady rzeczno-peryglacialne zlodowacenia Narwi zlokalizowane w Uhowie i gliny zwałowe w Łapach. Do zlodowaceń południowopolskich zaliczono osady, których spąg występuje na wysokości od 5,0 m p.p.m. do 15,0 m n.p.m., a strop – od 70,0 do 95,0 m n.p.m. W czasie zlodowacenia Nidy procesy egzaracyjne zniszczyły starsze osady lodowcowe na ówczesnych wysoczyznach, wyrównały podłoże, a w centralnej części obszaru spowodowały odsłonięcie utworów paleogenu. Utwory tego okresu to przede wszystkim gliny zwałowe o miąższości dochodzącej do 50 m, piaski i piaski ze żwirami wodnolodowcowe oraz piaski z domieszką żwirów (rzeczne).

Kompleks osadów zlodowaceń środkowopolskich odgrywa główną rolę w przypowierzchniowej budowie geologicznej zakresu opracowania, tworząc utwory pokrywowe wysoczyzn. Charakteryzują się występowaniem pięciu poziomów glacialnych i miąższością ok. 70 m. Powierzchnie wysoczyzn zbudowane są z glin zwałowych oraz piasków i piasków ze żwirami, miejscami z głazami lodowcowymi, tworzącymi wzniesienia moreny czołowej.

Osady zlodowaceń północnopolskich, wykształcone jako mułki, piaski i żwiry rzeczne, występują w dolinie Narwi. Tworzą one taras akumulacyjny wzniesiony około 5–10 m ponad dno doliny.

Utwory holocenu reprezentowane są przez mułki, piaski i żwiry rzeczne, namuły i torfy. Największe rozprzestrzenienie mają one w dolinie Narwi, ale występują też w dolinach jej dopływów. Osady torfiaste są najbardziej charakterystycznymi utworami holoceńskimi w obrębie doliny Narwi. Średnia miąższość torfów nie przekracza 2 m.

W granicach gminy udokumentowane zostały trzy złoża kopalin:

- „Gąsówka Skwarki”, występujące tam piaski mają formę pokładową, a zasoby bilansowe (C1) wynoszą 728 tys. t. Miąższość złoża zawiera się w przedziale od 4,00 m do 17,70 m. Powierzchnia udokumentowanego złoża wynosi 3,601 ha,
- „Gąsówka-Skwarki”, złoża piasków i żwirów, zasoby wynoszą 423 tys. t.,
- „Łupianka Stara” – pole A i pole B, występują tam piaski i żwiry, a zasoby bilansowe (C1) wynoszą 759 tys. t.

Nie ustanowiono obszarów i terenów górniczych.

Wody powierzchniowe/jednolite części wód powierzchniowych

Tereny opracowania położone są w zlewni Narwi, prawego dopływu Wisły. Sieć hydrologiczna gminy jest stosunkowo gęsta, zdominowana przez meandrującą Narew i jej liczne dopływy. Najistotniejszymi z nich są Awissa i Szeroka Struga. Niemniej jednak naturalne ciek nie były w stanie odprowadzić z obszaru stagnujących wód, co przyczyniło się do powstania licznych obszarów zabagnionych.

Narew jest rzeką niziną o naturalnej linii brzegowej i tworzy rozległe powierzchnie bagien, błot i torfowisk. Jak wskazano w objaśnieniu mapy geosrodowiskowej (arkusz Łapy – PIG), jest jedyną w Europie i jedną z trzech na świecie rzek anastomozujących (warkoczowych), tzn. płynących siecią rozgałęziających i łączących się koryt. Rzeką ma znaczną głębokość już przy brzegu i stosunkowo płaskie dno, a jej brzegi są zabezpieczone przed erozją przez zwarty system korzeniowy roślin. Na północ od Suraża Narew płynąca naturalnie kilkoma korytami jest chroniona w ramach Narwiańskiego Parku Narodowego.

W związku ze słabym wykształceniem tarasów zalewowych i fizjonomią doliny, bardzo prawdopodobne są podtopienia i powodzie w jej obrębie, a także w dolinach jej dopływów. Miejscami fala powodziowa może wykraczać poza dolinę i sięgać na obszary jednostek osadniczych. Maksyma przepływów rzeki związane są z wiosennymi roztopami oraz intensywnymi opadami (statystycznie najsilniejszymi w lipcu).

Na terenie gminy Narew przyjmuje wody szeregu dopływów, w tym lewostronnych: Awissy (zasilanej Dopływem spod Ociesek, Śliną i Dopływem z Gąsówki), Szerokiej Strugi i Dopływu z Łupianki Nowej oraz prawostronnego Dopływu z Czaczek. Większość z nich prowadzi wody częściowo wyprostowanymi korytami. Uzupełnieniem systemu rzecznoego są stosunkowo liczne rowy melioracyjne odprowadzające wody z łąk i pól do cieków.

Gmina jest obszarem bezzeziornym. Istniejące zbiorniki to bezodpływowe zagłębienia terenu wypełnione wodą oraz sztuczne zbiorniki wodne wykorzystywane do celów gospodarczych. Szczególnym rodzajem zbiorników są obecne w dolinie Narwi starorzecza, czyli odcięte fragmenty dawnego koryta rzeki.

Główne zagrożenia jakości wód stanowią: zrzuty punktowe ścieków komunalnych, bytowych i przemysłowych, zanieczyszczenia dopływające do wód ze źródeł rozproszonych (spływy powierzchniowe z terenów rolniczych, miejskich i przemysłowych, depozyt zanieczyszczeń z atmosfery, małe źródła punktowe) oraz nadmierny pobór wód. Wpływ na jakość wód ma także ruch turystyczny oraz nieuporządkowana zabudowa lotniskowa.

W 2019 r. 94% ludności w gminie Łapy korzystało z wodociągu (100% w mieście i 87,3% na obszarze wiejskim). Łączna długość tej infrastruktury wynosiła 116,5 km, z czego 50 km w samym mieście. Z kanalizacji korzystało natomiast 74,7% mieszkańców – 92,2% w mieście i 55,1% na obszarze wiejskim. W związku z tym stwierdzić można, że istotnym zagrożeniem dla stanu jakości wód jest nieuporządkowana gospodarka ściekowa w gminie, poza miastem Łapy.

Intensywność produkcji rolniczej oraz rolnicze wykorzystanie nawozów sztucznych i organicznych jest kolejnym czynnikiem mającym istotny wpływ na środowisko wodne.

Ocenę stanu wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód (JCWP). W latach 2014-2019 w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wykonano badania w zakresie określonych rozporządzeniami do ustawy Prawo Wodne.

Badania dla rzecznych JCWP w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wskazały:

1. w JCWP RW20002426199 **Narew od Lizy do Biebrzy:**
III klasę elementów biologicznych,
I klasę obiektów hydromorfologicznych,
>II klasę elementów fizykochemicznych,
II klasę elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne,
umiarkowany stan ekologiczny,
stan chemiczny poniżej dobrego,
zły stan JCW (będący wypadkową stanu ekologicznego i stanu chemicznego),
2. w JCWP RW20001726157499 **Awissa:**
słaby stan ekologiczny (IV klasa),
IV klasę elementów biologicznych,
V klasę obiektów hydromorfologicznych,
>II klasa elementów fizykochemicznych,
II klasę elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne,
stan chemiczny poniżej dobrego,
zły stan JCW (będący wypadkową stanu ekologicznego i stanu chemicznego),
3. w JCWP RW2000172615729 **Dopływ z Czaczek:**
umiarkowany stan ekologiczny (III klasa),
III klasę elementów biologicznych,
>I klasę obiektów hydromorfologicznych,
>II klasa elementów fizykochemicznych,
II klasę elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne,
stan chemiczny poniżej dobrego,
zły stan JCW (będący wypadkową stanu ekologicznego i stanu chemicznego),
4. w JCWP RW200017261569 **Szeroka Struga:**
słaby stan ekologiczny (IV klasa),
IV klasę elementów biologicznych,
>I klasę obiektów hydromorfologicznych,
>II klasa elementów fizykochemicznych,
>II klasę elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne,
stan chemiczny poniżej dobrego,
zły stan JCW (będący wypadkową stanu ekologicznego i stanu chemicznego),
5. w JCWP RW200017261549 **Liza:**
umiarkowany stan ekologiczny (III klasa),
III klasę elementów biologicznych,
IV klasę obiektów hydromorfologicznych,
>II klasa elementów fizykochemicznych,
II klasa elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne,
stan chemiczny poniżej dobrego,
zły stan JCW (będący wypadkową stanu ekologicznego i stanu chemicznego),
6. w JCWP RW20001726157699 **Turośnianka:**

słaby stan ekologiczny (IV klasa),
IV klasę elementów biologicznych,
II klasę obiektów hydromorfologicznych,
>II klasa elementów fizykochemicznych,
II klasa elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i nie-syntetyczne,
stan chemiczny poniżej dobrego,
zły stan JCW (będący wypadkową stanu ekologicznego i stanu chemicznego),

7. w JCWP RW20001726159192 **Dopływ z Jeniek:**
umiarkowany stan ekologiczny (III klasa),
III klasę elementów biologicznych,
>I klasę obiektów hydromorfologicznych,
>II klasa elementów fizykochemicznych,
II klasa elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i nie-syntetyczne,
stan chemiczny poniżej dobrego,
zły stan JCW (będący wypadkową stanu ekologicznego i stanu chemicznego).

We wszystkich JCWP nie udało się zrealizować założeń Ramowej Dyrektywy Wodnej, w związku z czym wyznaczone zostały derogacje, czyli odstępstwa czasowe.

Porównując z badaniami z poprzedniego okresu (2010-2015) zauważa się ogólne pogorszenie stanu wód. Niemniej w części JCWP niektóre parametry otrzymały lepszą ocenę – najistotniejsze zmiany dotyczą obiektów hydromorficznych – nie wpłynęło to jednak na ostateczną klasyfikację tych części wód. Wyniki badań obrazują, że niezbędne są aktywne działania mające na celu poprawę jakości wód powierzchniowych.

Wody gruntowe i podziemne/jednolite części wód podziemnych

Według podziału jednostek jednolitych części wód podziemnych Polski, obszar opracowania znajduje się w prowincji Wisły, należy do regionu Narwi i jest częścią jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) nr 52. Natomiast zgodnie z regionalizacją hydrogeologiczną zwykłych wód podziemnych Polski omawiany obszar należy do regionów mazursko-podlaskiego (nr II) i mazowieckiego (I), gdzie wody podziemne związane są wyłącznie z osadami piaskowo-żwirowymi piętra czwartorzędowego.

Głębokość zalegania wód gruntowych w granicach gminy jest zróżnicowana, jednak generalnie jest wysoka. Najpłycej zalega w dolinie Narwi i w dolinach jej dopływów, o czym świadczą m.in. ich zabagnienie. Na podstawie Mapy hydrogeologicznej Polski stwierdzić można, że głębokość ich zalegania jest mniejsza niż 1 m, ulega okresowym wahaniom i często utrzymuje się ponad powierzchnią gruntu.

W dużej części gminy występuje pierwszy poziom wodonośny o znacznie zróżnicowanych warunkach i własnościach warstw wodonośnych. Najczęściej położony jest jednak nie głębiej niż 5 m poniżej poziomu terenu. Wyjątkami są tereny wysoczyznowe, szczególnie ich kulminacyjne części. Wody zalegają najgłębiej w okolicach Uhowa, Łupianki Starej oraz Łupianki Nowej. Pierwszy poziom wód występuje tam na głębokości 10-20 m.

Użytkowe poziomy wodonośne związane są głównie z piętrzem czwartorzędowym. Tylko lokalnie eksploatowany jest poziom trzeciorzędowy. Głębsze piętra wodonośne nie są rozpoznane.

Wody piętra trzeciorzędowego nie mają większego znaczenia praktycznego. Jego rozpoznanie opiera się na trzech otworach zlokalizowanych w Łapach i Uhowie. Strop poziomu

oligoceńskiego występuje na głębokości 135-163 m. Warstwę wodonośną budują piaski drobno- i średnioziarniste z glaukonitem. Miąższość warstwy jest zróżnicowana i wynosi od 4 do ponad 23 m. Zwierciadło wody o charakterze napiętym stabilizuje się na rzędnych 122-132 m n.p.m.

Czwartorzędowe piętro wodonośne jest powszechnie wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę. Warstwy wodonośne występują w piaskach i żwirach rzecznych i wodnolodowcowych. Poziomy wodonośne piętra czwartorzędowego związane są z dwoma jednostkami morfologicznymi: wysoczyzną morenową i doliną Narwi.

W jego obrębie można wyróżnić cztery poziomy wodonośne: przypowierzchniowy i trzy poziomy międzymorenowe. Poziom przypowierzchniowy związany jest z dolinami rzek, głównie Narwi i jej dopływu Awissy. Jest on tylko lokalnie wykorzystywany w dolinie Awissy. Warstwę wodonośną tworzą piaski, głównie drobnoziarniste, o miąższości wynoszącej od 20 do 30 m. Poziom wodonośny zasilany wskutek infiltracji opadów atmosferycznych jest praktycznie nieizolowany od powierzchni terenu. W dolinie Narwi użytkowy poziom wodonośny (rzeczny) występuje na głębokości około 5–6 m p.p.t. Miąższość warstwy wodonośnej zbudowanej z różnoziarnistych piasków z otoczkami i żwirem wynosi około 30 m.

Pierwszy międzymorenowy poziom wodonośny występuje dość blisko powierzchni terenu, na głębokości około 10–20 m. Warstwę wodonośną budują piaski drobnoziarniste, miejscami mułkowe o mało korzystnych parametrach hydrogeologicznych. Poziom ten występuje m.in. w rejonie Wólki Pietkowskiej.

Drugi międzyglinowy poziom wodonośny ma ciągłe rozprzestrzenienie i jest głównym użytkowym poziomem wodonośnym. Poziom ten występuje na różnej głębokości od 30 do 70 m. Warstwę wodonośną tworzą piaski o różnej granulacji.

Trzeci międzyglinowy poziom wodonośny nie ma ciągłego rozprzestrzenienia. Jest on eksploatowany w rejonie Łap i w centralnej części gminy. Miąższość piasków tworzących warstwę wodonośną jest różna i wynosi od 10 do 25 m. Strop poziomu wodonośnego występuje na głębokości około 60–90 m.

Poziomy wodonośne na terenie gminy posiadają zmienny stopień izolacji. Zagrożenie głównego użytkowego poziomu wód podziemnych jest wysokie w zachodniej części gminy, na zachód od Łap. Samo miasto i tereny położone w dolinie Narwi cechują się średnim stopniem zagrożenia. Najlepiej izolowane są obszary wysoczyzn: w rejonie Uhowa, Łupianki Starej oraz Daniłowa Dużego.

Na wody podziemne wywierana jest ciągła presja antropogeniczna, która może doprowadzić do pogorszenia jej jakości. Głównymi zagrożeniami, podobnie jak w przypadku wód powierzchniowych, są zrzuty punktowe ścieków komunalnych, bytowych i przemysłowych, zanieczyszczenia dopływające do wód ze źródeł rozproszonych (splewy powierzchniowe z terenów rolniczych, miejskich i przemysłowych, depozyt zanieczyszczeń z atmosfery, małe źródła punktowe), zanieczyszczenia pochodzące z transportu. Największe obszarowo strefy wód o znacznym zanieczyszczeniu występują w rejonach osadnictwa, gdzie dochodzi do kumulacji zanieczyszczeń powstających wskutek oddziaływania wielu ognisk.

Monitoring wód podziemnych jest elementem Programu Państwowego Monitoringu Środowiska i należy do zadań Państwowej Służby Hydrogeologicznej. Obejmuje badania stanu chemicznego i ilościowego wód podziemnych zwykłych (słodkich) wszystkich poziomów wodonośnych i uwzględnia podział Polski na jednostki hydrogeologiczne – JCWPd.

Monitoring jakości wód podziemnych prowadzi Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, w sieci otworów obejmujących wszystkie JCWPd na obszarze kraju. Przeprowadzone w 2015 r. badanie na gruntach ornych miejscowości Gąsówka-Skwarki wykazało słaby stan chemiczny (IV klasa) z powodu podwyższonej zawartości azotanów.

Badania ogólnego stanu JCWPd nr 52 prowadzono w latach 2012, 2016 i 2019. Wszystkie pomiary potwierdzały dobry stan chemiczny i ilościowy wód.

W latach poprzednich na terenie województwa prowadzony był monitoring wód podziemnych na obszarach bezpośrednio zagrożonych zanieczyszczeniami pochodzącymi ze składowisk. W piezometrach przy składowisku odpadów na gruntach miejscowości Uhowo badanie wskazało zróżnicowany stan wód podziemnych (różne klasy wód w poszczególnych piezometrach).

Gleby

Gmina położona jest we Wschodniej dzielnicy glebowo-klimatycznej, charakteryzującej się stosunkowo trudnymi warunkami naturalnymi dla rozwoju rolnictwa (krótki okres wegetacyjny, wyższa niż przeciętnie w kraju liczba dni z przymrozkami) oraz w mazowiecko-bielskim rejonie produkcyjnym – mającym najwyższą jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej i intensywność produkcji rolnej w województwie, o korzystnej strukturze obszarowej gospodarstw rolnych, z dobrze rozwiniętą produkcją roślinną, w szczególności zbóż intensywnych, warzyw i owoców oraz hodowlą bydła mlecznego i trzody chlewnej,

Powierzchniowo w gminie dominują utwory średnich kompleksów gruntów rolnych (choć płatowo rozmieszczone są również gleby o dużej przydatności, szczególnie na południe od Łap i na zachód od Łupianki Starej) oraz użytki zielone słabych kompleksów.

W dolinach rzecznych rozprzestrzenione są utwory torfowe i torfowo-murszowe, a na ich zapleczu – gleby murszowe. Zdecydowaną większość gminy pokrywają gleby brunatne, którym towarzyszą gleby bielcowe i płowe (szczególnie w części centralnej). U podnóża wzniesień zidentyfikowano występowanie gleb deluwialnych. Podłoże nielicznych kompleksów borowych stanowią gleby rdzawe. Stosunkowo duży jest też udział gleb antropogenicznych – silnie przekształconych, które występują na terenach zabudowanych.

Przydatność gruntu dla budownictwa oceniana jest na Mapie geośrodowiskowej Polski. O geologiczno-inżynierskich warunkach obszaru decyduje rodzaj i stan gruntów, ukształtowanie powierzchni terenu, głębokość występowania zwierciadła wód podziemnych oraz procesy geodynamiczne. Uwzględniając powyższe kryteria, na mapie wydzielono dwa rodzaje obszarów: o warunkach korzystnych dla budownictwa oraz niekorzystnych, utrudniających budownictwo.

Do obszarów o warunkach korzystnych, sprzyjających budownictwu należą rejony o gruntach spoiwych: zwartych, półzwartych i twaroplastycznych oraz gruntach niespoistych średniozagęszczonych i zagęszczonych, na których nie występują zjawiska geodynamiczne, a głębokość zwierciadła wody gruntowej przekracza 2 m p.p.t.

Do gruntów o niekorzystnych warunkach geologiczno-inżynierskich, utrudniających budownictwo należą grunty słabonośne, do których zalicza się: grunty organiczne, grunty spoiwe plastyczne i miękkoplastyczne, a także grunty niespoiste w stanie luźnym. Niekorzystne warunki geologiczno-inżynierskie związane są ze wszystkimi terenami, na których zwierciadło wód gruntowych występuje płycej niż 2 m od powierzchni terenu, bądź występują wody o zwiększonej agresywności względem betonów.

Korzystne warunki budowlane występują przede wszystkim w północnej i zachodniej części gminy – poza dolinami rzecznyymi. Występowanie niekorzystnych uwarunkowań budownictwa związane jest z podmokłościami i występowaniem utworów organicznych w podłożu. Oprócz dolin rzecznych są to również obszary na północ od Uhowa, w rejonie miejscowości Łupianka Stara oraz na południu, w okolicy Daniłowa Dużego.

Degradacja powierzchni ziemi i gleb

Głównym zagrożeniem powierzchni ziemi są erozja, odpady i chemizacja rolnictwa, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych. Negatywny wpływ na powierzchnię ziemi może mieć również postępująca urbanizacja i osadnictwo, między innymi ze względu na zmianę sposobu użytkowania gleby, powstawanie odpadów, wytwarzanie ścieków.

Innym czynnikiem dewastującym gleby jest działalność wydobywcza kopalni. W gminie Łapy udokumentowano trzy złoża kopalni – kruszyw naturalnych, których wydobycie wiązać się będzie z istotną ingerencją w rzeźbę terenu. Wynika to z odkrywkowej metody eksploatacji. Niwelacja skutków działań wydobywczych odbywa się na etapie rekultywacji. Dla złoża „Gąsówka Skwarki” przewidziano wodno-rolny kierunek rekultywacji terenu, dla złóż „Gąsówka-Skwarki” i „Łupianka Stara” – rolniczy. Jednocześnie na obszarze gminy widoczne są ślady przeszłej eksploatacji, co widać na załącznikach graficznych (mapy zagrożeń środowiska oraz rzeźby terenu). Wyrobiska poeksploatacyjne znajdują się w sąsiedztwie istniejącego złoża w miejscowości Gąsówka-Skwarki, a także punktowo na terenie niemal całej gminy.

Na terenie objętym opracowaniem nie występują istniejące osuwiska, jednak na Przeglądowej Mapie Osuwisk i Obszarów Predysponowanych (...) wskazano strefę krawędziową między obszarem wysoczyznowym a doliną Dopływu z Łupianki Nowej jako obszar predysponowany do występowania ruchów masowych. Lokalne różnice wysokości są tutaj stosunkowo duże. Wydzielenia dokonano głównie w oparciu o budowę geologiczną i morfologię. Teren ten znajduje się na zapleczu istniejącej zabudowy.

Pokrywa glebowa podlega procesom erozji wodnej i wietrznej. Zachodzą one najintensywniej w strefach stokowych krawędzi dolin o ubogiej roślinności. W gminie Łapy są to obszary rolnicze, wyniesione ponad dolinami rzecznyymi, poza terenami lasów.

Szata roślinna

Potencjalną roślinność naturalną gminy stanowią olsy środkowoeuropejskie, które wykształciłyby się w dolinie Narwi od wysokości Łap w kierunku północnym, niżowy łęg jesionowo-olsowy w dolinie Narwi od wysokości Łap w kierunku południowym oraz w dolinach jej dopływów i zagłębieniach wytopiskowych, kontynentalne bory mieszane sosnowo-dębowe w sąsiedztwie dolin i zagłębień, dąbrowy świetliste na rozległym terenie położonym na północny-zachód od Łap, a pozostałe luki wypełniałby grąd środkowoeuropejski.

Roślinność potencjalna to hipotetyczny stan roślinności, opisany fitosocjologicznymi jednostkami zbiorowisk roślinnych, jaki mógłby być osiągnięty na drodze naturalnej sukcesji pierwotnej lub wtórnej, gdyby oddziaływania człowieka zostały wyeliminowane, a właściwa dla danego regionu roślinność mogła w pełni wykorzystać możliwości stwarzane przez zróżnicowane siedliska (Matuszkiewicz W., Degórska B.). Ten typ roślinności będzie cechował się tutaj największą odpornością.

Roślinność potencjalna obszaru różni się istotnie od obecnie występujących tu zbiorowisk. Wpłynęła na to wielowiekowa tradycja prowadzenia gospodarki rolnej, której podporządkowano znaczną część przestrzeni. Nie bez znaczenia była również ekspansja zabudowy, choć na znacznie mniejszą skalę.

Dolinę Narwi zajmują łąki łągowe (zalewne), na których powierzchniowo dominują trzcinowiska, szuwały i turzycowiska, okresowo podtapiane, cechujące się zmiennymi warunkami wodnymi. Towarzyszą im typowe zbiorowiska roślinności bagiennej, a w większej odległości od koryt występują także łąki łągowe przystosowane do mniej wilgotnego podłoża. Roślinność leśna posiada drugorzędne znaczenie i zajmuje jedynie niewielkie płaty doliny oddalone od jej koryta. Powierzchniowo wyraźnie przeważa ols porzeczkowy. Dolinę Narwi charakteryzuje tzw. strefowość ekologiczna, polegająca na zmienności zbiorowisk roślinnych począwszy od koryta rzeki, a przesuając się w kierunku skraju doliny. Na wyniesieniach spotykane są zbiorowiska łągowe, występują tutaj też ciepłolubne murawy kserotermiczne. Wzdłuż koryt płatowo rozmieszczone są zarośla wierzbowe.

Nieco większe powierzchnie leśne położone są na południowy zachód od Łap i w wschodniej części gminy. Ogólna lesistość Łap jest niska i wynosi 13,4% (14,4% na obszarze wiejskim i 4,4% w mieście). Największe powierzchnie zajmuje bór świeży i bór świeży mieszany, którym towarzyszy ols (szczególnie w sąsiedztwie parku narodowego, tam gdzie naturalna sukcesja nie jest powstrzymywana) oraz las mieszany wilgotny. Zbiorowiska sosnowe są w większości sztucznymi nasadzeniami, część z nich jest stosunkowo młoda.

Doliny pozostałych cieków porastane są roślinnością łąk i pastwisk, a pozostałe tereny wykorzystywane rolniczo monokulturami pól uprawnych. W otoczeniu miejscowości występują zbiorowiska roślinności ruderalnej, a w mieście Łapy istotne przestrzenie zajmuje ozdobna roślinność urządzonej.

W granicach gminy występują stanowiska roślin objętych ochroną gatunkową. Terenem szczególnego bogactwa florystycznego jest obszar Narwiańskiego Parku Narodowego. Niektóre z występujących tam gatunków obecne są również w dolinie Awissy. Występowanie roślin chronionych stwierdzono również płatowo w nielicznych lasach położonych w granicach gminy.

Na terenie gminy występują następujące gatunki objęte ochroną na podstawie rozporządzenia Ministra środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin¹:

- a) ochrona ścisła:
 - Czarcikęsik Kluka
 - Kosaciec syberyjski
 - Goryczka wąskolistna
 - Fiołek torfowy
 - Rosiczka Okrągłolistna
- b) ochrona częściowa
 - Orlik pospolity
 - Włosienicznik skąpopręcikowy
 - Gnidosz błotny
 - Kukułka krwista typowa
 - Kukułka szerokolistna
 - Centuria pospolita
 - Pióropusznik strusi
 - Kocanki piaskowe
 - Groszek błotny

¹ Na podstawie materiałów inwentaryzacyjnych dokumentacji wykonanej na potrzeby sporządzania projektu planów ochrony Narwiańskiego Parku Narodowego oraz obszaru Natura 2000 PLH200002 Narwiańskie Bagna oraz wizji terenowej

- Rokietnik pospolity
- Bielistka siwa
- Jaskier Wielki

Ponadto na terenie parku występują stanowiska przętki pospolitej, wpisanej na Czerwoną listę roślin i grzybów Polski w grupie gatunków narażonych na wyginiecie.

Zwierzęta

Ryby

Narew zamieszkują gatunki typowe dla rzeki nizinnej. Urozmaicona sieć rzeczna – strefa nurtu, starorzecza przyplywowe, okresowe rozlewiska i oczka wodne stwarzają dogodne warunki do życia zarówno ryb drapieżnych, jak i planktonożernych. Występują tu 22 gatunki ryb, w tym 4 chronione (koza, piskorz, śliz i różanka)². Najczęstszymi są płocie, szczupaki, liny i okonie³.

Ryby reprezentowane są również licznie w wodach Awissy i Szerokiej Strugi.

Płazy i gady

Teren gminy jest potencjalnym miejscem rozrodu i bytowania płazów i gadów. Ich wszystkie gatunki znajdują się pod gatunkową ochroną prawną, a niektóre regionalnie należą do gatunków zagrożonych.

Płazy ze względu na brak błon płodowych, wymagają do rozrodu środowiska wodnego. Zasięg ich występowania na lądzie warunkowany jest koniecznością utrzymania wilgotnej skóry i w związku z tym ograniczony jest do siedlisk wilgotnych. Rozród przebiega sezonowo, zazwyczaj na wiosnę. W przypadku gadów zasięg występowania jest bardziej zróżnicowany dla poszczególnych gatunków.

Doliny Narwi i jej dopływów mają charakter podmokły co sprzyja obecności płazów. Na terenie Narwiańskiego Parku Narodowego występuje ich 13 gatunków. Najliczniej reprezentowane są żaby brunatne, które stanowią ponad 60% ogółu obserwowanych płazów, wśród których dominuje żaba trawna.

Inwentaryzacja na cele sporządzenia dokumentów ochronnych obszarów Natura 2000 oraz dane przekazane przez Narwiański Park Narodowy wskazują na występowanie następujących gatunków płazów i gadów:

- kumaka nizinnego (wymieniony w II załączniku Dyrektywy Siedliskowej)
- traszki grzebieniastej
- osobników kompleksu żaby zielonej
- osobników kompleksu żaby brunatnej
- jaszczurki zwinki
- jaszczurki żyworodnej

Ptaki

Teren doliny Narwi stanowi obszar wybitnie cenny dla ptactwa, o czym świadczy m.in. objęcie go ochroną w postaci obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 **Bagienna Dolina Narwi**. Regularnie zalewana dolina jest miejscem lęgu, bytowania i żerowania ptaków. Na terenie Narwiańskiego Parku Narodowego stwierdzono stałe lub okresowe występowanie

² <http://www.polskaniezwykla.pl/>

³ <http://www.stowarzyszenienarew.org.pl/index.php?wiad=13>

203 gatunków ptaków, z których 155 to gatunki lęgowe oraz prawdopodobnie lęgowe, pozostałe spotykane są podczas przelotów. Obserwowano tu 19 gatunków ptaków wodno-błotnych, które są uznawane za zagrożone w skali Unii Europejskiej.

Gatunkami objętymi ochroną występującymi w rejonie Narwiańskiego Parku Narodowego i jego otuliny są⁴:

- dubelt
- trzciniak
- zaroślówka
- wodniczka
- cyranka
- krakwa
- świergotek łąkowy
- uszatka
- bąk
- myszołów
- dziwonia
- rybitwa czarna
- bocian biały
- błotniak stawowy
- błotniak łąkowy
- kruk
- czarnowron
- przepiórka
- derkacz
- łabędź niemy
- dzięcioł biało brzbiety
- dzięcioł średni
- dzięciołek
- dzięcioł czarny
- potrzęsacz
- ortolan
- kobuz
- kszyc
- dubelt
- kokoszka
- żuraw
- bączek
- krętogłów
- gąsiorek
- srokosz
- rycyk
- strumieniówka
- brzęczka
- świerszczak
- lerka
- słowik szary
- podróżniczek
- pliszka żółta
- białorzytka
- wąsatka
- dzięcioł zielony
- zielonka
- kropiatka
- wodnik
- remiz
- brzegówka
- turkawka
- puszczyk
- jarzębatka
- perkoz
- samotnik
- krwawodziób
- czajka

⁴ Na podstawie informacji przekazanej przez Narwiański Park Narodowy pismem znak NPN-ZOP-44-325/3/2021

Wysoczyznowe tereny gminy nie stanowią potencjalnych siedlisk wyżej wymienionych gatunków. Są to obszary o znacznie mniej wilgotne, w większości w rolniczym wykorzystaniu, częściowo zabudowane lub w sąsiedztwie siedzib ludzkich. Tym samym dominującymi gatunkami ptaków na tych terenach są gatunki synantropijne, takie jak gołąb miejski, oknówka, wróbel zwyczajny, kawka oraz niewielkie ptaki polne. Obszary te wykorzystywane są jako miejsce zdobywania pokarmu.

Ssaki

Duża części gminy zajęta jest przez rozległą dolinę rzeczna o małej dostępności dla człowieka, w związku z czym jest to ważne miejsce bytowania i migracji wielu gatunków ssaków. Silne związanie ekosystemu z wodami powierzchniowymi sprawia, że bardzo dobre warunki siedliskowe posiadają tu zwierzęta pływające. Na terenie Narwiańskiego Parku Narodowego stwierdzono występowanie 34 gatunków ssaków należących do następujących grup: ssaki kopytne, drapieżne, gryzonie, owadożerne, zajęczaki i nietoperze.

Na terenie dolinnym zinwentaryzowano liczne stanowiska bobra i wydry, gatunków objętych ochroną częściową, wymienionych w II załączniku Dyrektywy Siedliskowej.

Oprócz nich występują tutaj także lis pospolity, sarna europejska, jenot, gronostaj, a także małe gryzonie (mysz polna, nornik północny).

Dolina rzeczna nie służy w całości jako rewir dużych ssaków (jest rozczłonkowana, pozbawiona drzewostanu), jednak posiada ogromne znaczenie dla ich wędrówek. Wśród nich często spotykane są łosie i dziki, nieco rzadziej jeleni. Ich stanowiska związane są z obszarami leśnymi, odsuniętymi od koryta rzeczne.

Pozostałe tereny objęte opracowaniem nie stanowią miejsc szczególnie istotnych dla ssaków. Występują tutaj małe gryzonie, rzadziej zajęczaki. Obecność większych zwierząt takich jak dzik czy lis jest przypadkowa i sporadyczna z uwagi na bliskie sąsiedztwo z siedzibami człowieka.

Zanieczyszczenie powietrza

O jakości powietrza na danym obszarze decyduje zawartość w nim różnorodnych substancji, których koncentracja jest wyższa od warunków naturalnych. Poziomy stężenie zanieczyszczeń w powietrzu wynikają bezpośrednio z wielkości emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz warunków meteorologicznych. Istotny jest także wpływ zanieczyszczeń napływowych (transgranicznych) z obszarów sąsiednich, jak też atmosferycznych przemian fizyko-chemicznych. Procesy te mają wpływ zarówno na kształtowanie się tzw. tła zanieczyszczeń, które jest wynikiem ustalania się stanu równowagi dynamicznej w dalszej odległości od źródła emisji, jak również na zasięg występowania podwyższonych stężeń w rejonie bezpośredniego oddziaływania źródeł.

W ogólnym zanieczyszczeniu powietrza szacuje się dominujący wpływ emisji nazywanej powszechnie emisją niską. Zalicza się ją do emisji powierzchniowej. Jest to emisja z kominów palenisk domowych, gdzie emitator (komin) odprowadzający spaliny znajduje się na stosunkowo niewielkiej wysokości. Duże ich skupiska tworzą zespoły na obszarze osiedli, dzielnic czy małych miejscowości lub wsi, w efekcie czego mamy do czynienia z poważnym, lokalnym źródłem zanieczyszczenia powietrza. Inną przyczyną problemów jakości powietrza jest sektor energetyczny. W województwie podstawowym źródłem zanieczyszczenia jest energetyka oparta na węglu. Duży wpływ na jakość powietrza mają ponadto obszary działalności rolniczej. Dalej należy wymienić przemysł oraz dynamicznie rozwijający się transport samochodowy.

Jakość powietrza badana jest przez WIOŚ we wcześniej ustalonych strefach. Teren opracowania należy do strefy podlaskiej, która obejmuje całe województwo z wyłączeniem Białegostoku. W związku z tym faktyczne zanieczyszczenie powietrza na badanym terenie może odbiegać od wartości podanych w badaniu.

Ocena jakości powietrza za 2020 rok wskazała przekroczenia wybranych poziomów – kryteriów, określonych w przepisach prawa dla poszczególnych substancji zanieczyszczających powietrze atmosferyczne:

- - poziomu dopuszczalnego dla doby dla pyłu zawieszonego PM10, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi,
- - poziomu dopuszczalnego dla pyłu PM2,5 (II faza) – stężenie średnioroczne, kryterium ochrona zdrowia ludzi,
- - poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi,
- - poziomu celu długoterminowego stężeń ozonu (max 8-h) określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi,
- - poziomu celu długoterminowego stężeń ozonu (AOT40) określonego ze względu na ochronę roślin.

Do oceny jakości powietrza na terenie całego województwa służą również pomiary na potrzeby oceny narażenia ekosystemów. Badania prowadzone są na stacji tła wiejskiego w m. Borsukowizna (gm. Krynki). Wykonywany jest tam pomiar automatyczny dwutlenku siarki, tlenków azotu i ozonu. W 2017 r. stwierdzono przekroczenia poziomów celów długoterminowych dla ozonu dla kryterium „ochrona roślin”.

Na terenie gminy nie umieszczono punktów pomiarowych w ramach monitoringu. Najbliższej położona stacja zlokalizowana jest w Białymstoku przy ul. Warszawskiej. Natomiast najbliższa stacja z tej samej strefy to Bruszkowizna w gm. Krynki. Oba te punkty charakteryzują się warunkami odmiennymi niż te w gminie Łapy.

Klimat

Według Marii Stopy-Boryczki i in. obszar gminy znajduje się w północnej części regionu Goniądko-Brańskiego klimatu Polski północno-wschodniej. W podziale na krainy klimatyczne wg S.I. Pióro obszar gminy Łapy zaliczony został natomiast do Krainy Wysoczyzn Północno-podlaskich charakteryzujących się stosunkowo korzystnymi warunkami klimatycznymi w Obrębie Dzielnicy Podlaskiej.

Region ten cechuje się średnią temperaturą lipca 21,5-22°C i stycznia od -1,6 do -2,1°C. Wielkość opadów rocznych oscyluje w granicach 480-610 mm, średnio 550 mm. Długość zimy wynosi średnio 110 dni natomiast lata ok. 85 dni. Okres wegetacyjny trwa od 200 do 210 dni. W skali roku przeważają wiatry z sektora zachodniego i południowo-zachodniego. Cechami charakterystycznymi są wczesna, długa i mroźna zima i ciepłe lato. Czynnikiem łagodzącym klimat jest obecność doliny rzecznej. Z tego samego powodu większa jest również wilgotność powietrza i częstość występowania mgieł.

Hałas

Na klimat akustyczny składają się wszystkie zjawiska dźwiękowe występujące na danym obszarze. Kształtowany jest przede wszystkim przez źródła hałasu i określany ilościowo przy pomocy uśrednionego w czasie, równoważnego poziomu dźwięku **A** wyrażonego w decybelach. Wyniki pomiarów hałasu odnoszone są do wartości dopuszczalnych określonych w przepisach odrębnych.

Na terenie gminy głównymi emitorami hałasu są:

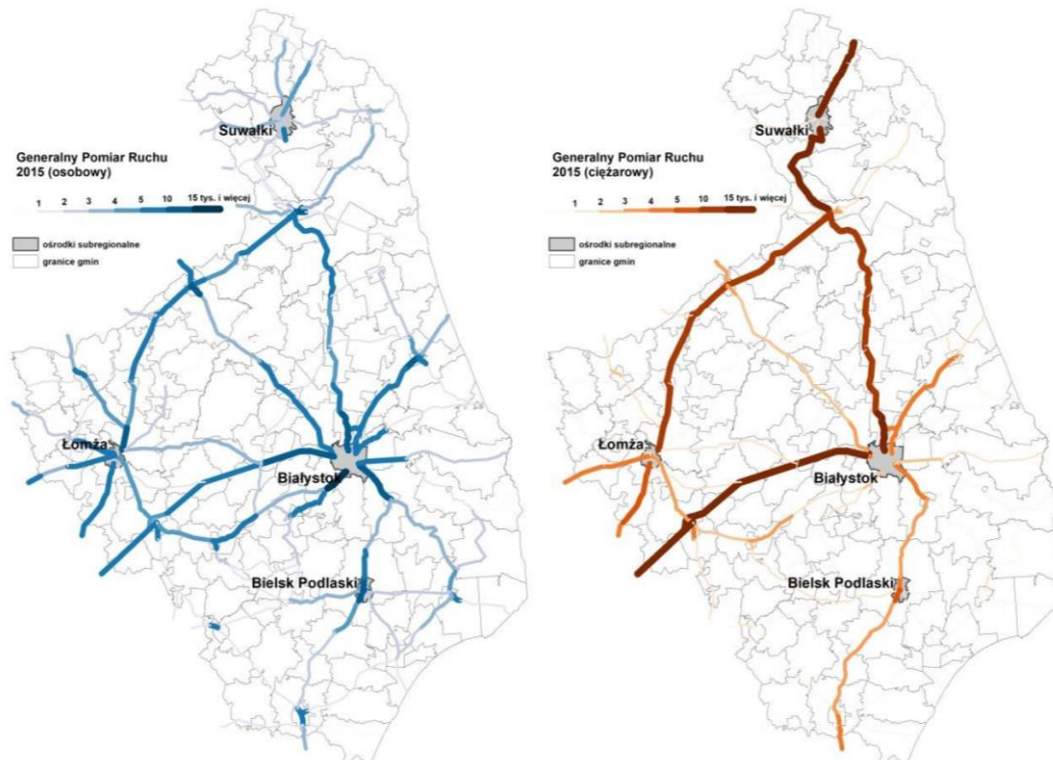
- drogi
- linie kolejowe
- w ograniczonym zakresie również zakłady przemysłowe oraz praca maszyn rolniczych

Normy hałasu określone są w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Obszarami „chronionymi akustycznie” na terenie gminy, dla których zastosowanie mają ustalone przepisami normy, są:

- Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
- Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży
- Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego
- Tereny zabudowy zagrodowej
- Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe
- Tereny mieszkaniowo-usługowe

Głównym źródłem hałasu uciążliwego dla środowiska przyrodniczego i ludzi jest komunikacja. Uciążliwość hałasu zależy od jego poziomu, pory i częstotliwości jego trwania. Najintensywniejszy ruch kołowy odbywa się drogą wojewódzką nr 682 łączącą Łapy z Białymstokiem. Cechuje się bardzo dużym udziałem samochodów osobowych – jest to trasa codziennych dojazdów do pracy między Łapami a Białymstokiem. Znacznie mniejsze natężenie samochodów osobowych odnotowano na drogach wojewódzkich nr 678 i 681. Ciągi te mają zdecydowanie mniejsze znaczenie biorąc pod uwagę ruch ciężarowy. Obrazują to mapy opracowane na potrzeby Regionalnego Planu Transportowego Województwa Podlaskiego:

Ryc. 3 Natężenie ruchu drogowego w województwie podlaskim – Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego

Ruch ciężarowy jest mniejszy niż tysiąc pojazdów na dobę, osobowy natomiast zawiera się w przedziale 1-2 tys./24 h, natomiast osobowy na DW682 – 5-10 tys./24 h.

Poza Łapami na intensywny hałas drogowy narażone jest Uhowo, Płonka Kościelna (planowana realizacja obwodnicy) oraz w mniejszym stopniu miejscowości sąsiadujące z DW678 (Łupianka Stara). Większość jednostek osadniczych w granicach gminy pozostaje w jednak poza obszarem oddziaływania dróg o intensywnym ruchu. Pozostałe ciągi mają bardzo niski wpływ na kształtowanie klimatu akustycznego.

Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku transportu kolejowego. Przez Łapy przebiega magistralna linia kolejowa E75 należąca do sieci transportowej TEN-T, Rail Baltica. Linia łączy Białystok z Warszawą i jest najważniejszym połączeniem kolejowym w województwie. Wiąże się to z intensywnym ruchem na jej trasie – zarówno pasażerskim jak i towarowym. Na hałas generowany przez kolej narażone są miejscowości położone na jej trasie: Łapy i Uhowo.

Innymi, lokalnymi emitarami hałasu są budynki przemysłowe. Obiekty te oddalone są zazwyczaj od terenów chronionych akustycznie, nie powodują zatem istotnych przekroczeń poziomów hałasu w środowisku.

Na terenie gminy, poza ok. 2,5-kilometrowym odcinkiem, napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu większym niż 400 kV nie występują. Istniejąca linia 400 kV przebiega przez południowy skraj gminy w rejonie miejscowości Daniłowo Duże, w odległości kilkudziesięciu metrów od najbliższych budynków mieszkalnych.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne (PEM) powodujące zaburzenia pola elektromagnetycznego jest obecne naturalnie w środowisku oraz wprowadzane do niego w sposób sztuczny: powstaje wokół radiolinii i wytwarzane jest przez instalacje służące do komunikacji za pomocą fal (np. stacje radarowe, anteny nadawcze radiowo–telewizyjne, aparaty CB-radio, stacje telefonii komórkowej), napowietrzne linie przesyłowe wysokiego napięcia, stacje elektroenergetyczne oraz urządzenia elektryczne codziennego użytku takie jak: telefony, kuchenki mikrofalowe, telewizory itp.

Znaczenie tego oddziaływania w ostatnich latach rośnie. Powodowane jest to przez rozwój technologii wykorzystującej urządzenia emitujące promieniowanie elektromagnetyczne na coraz większą skalę. Prowadzi to do ogólnego wzrostu poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku, jak też zwiększenia liczby i powierzchni obszarów o podwyższonym poziomie natężenia promieniowania. Należy jednak stwierdzić, że wzrost poziomu pól elektromagnetycznych nie zwiększa istotnie zagrożenia środowiska i ludności. W dalszym ciągu poziom pola elektrycznego i magnetycznego w tle pozostaje wielokrotnie niższy od natężeń, przy których możliwe jest jakkolwiek szkodliwe oddziaływanie na organizm ludzki. Nie dotyczy to jednak pól elektromagnetycznych w bezpośrednim otoczeniu wszelkiego rodzaju stacji nadawczych, które lokalnie, w odległościach zależnych od mocy, częstotliwości i konstrukcji stacji, mogą osiągać natężenie na poziomie uznawanym za aktywny pod względem biologicznym. Jego dopuszczalne poziomy określone są odrębnym rozporządzeniem Ministra Środowiska.

Zagrożenie promieniowaniem może być stosunkowo łatwo wyeliminowane lub ograniczone pod warunkiem zapewnienia odpowiedniej separacji przestrzennej człowieka od pól przekraczających określone wartości graniczne.

Źródłami pól elektromagnetycznych są linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV i 400 kV przebiegające przez teren gminy oraz związane z nimi stacje elektroenergetyczne, a także słupy telefonii komórkowej.

Zagrożenia powodziowe

W związku z wymaganiami tzw. Dyrektywy Powodziowej przygotowano zestawy map zagrożenia powodziowego (MZP) i map ryzyka powodziowego (MRP), które w 2015 roku przekazano samorządom.

Mapy zagrożenia powodziowego zostały sporządzone dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego (WORP). Na mapach zagrożenia powodziowego przedstawiono obszary o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi:

1. obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q 0,2%);
2. obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q 1%),
3. obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q 10%),
4. oraz obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku:
 - zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego,
 - zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwsztormowego (budowli ochronnych pasa technicznego – według ustawy Prawo wodne, obowiązującej przed 12 lipca 2014 r.)

Ustawa Prawo wodne określa, że na obszarach szczególnego zagrożenia:

- Zakazuje się gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania.
- Zakazuje się lokalizowania nowych cmentarzy.
- Zakazuje się rolniczego wykorzystania ścieków w okresie prognozowanego wezbrania wód.

W zasięgu wyznaczonego obszaru szczególnego zagrożenia powodzią znalazły się budynki mieszkalne w miejscowościach Uhowo (6 szt.) i Łapy-Dębowina (3 szt.) oraz w mieście Łapy (11 szt.), a także oczyszczalnia ścieków i budynki przemysłowo-usługowe w Łapach sąsiadujące z linią kolejową.

Liczba mieszkańców zagrożonych powodzią (biorąc pod uwagę prawdopodobieństwo wystąpienia wód 100-letnich) w poszczególnych miejscowościach wynosi:

- Łapy – 36
- Uhowo – 18
- Łapy-Dębowina – 9.

Krajobraz

Krajobraz naturalny stanowi zasób środowiska, na który składają się prawie wszystkie jego komponenty, a w szczególności:

- ukształtowanie terenu (wysokości bezwzględne i względne, formy geomorfologiczne, spadki terenu),
- wody powierzchniowe (cieki wodne, jeziora, sztuczne zbiorniki wodne, linia brzegowa, dostępność do wód itp.),
- pokrycie terenu (lasy, łąki, zadrzewienia, parki, tereny zurbanizowane itp.).

Tereny dolinne Narwi stanowią wybitnie cenny zasób krajobrazowy z uwagi na wyjątkowo rzadki typ rzeczny reprezentowany przez Narew. Jest to rzeka anastomozująca, czyli płynąca wieloma korytami, kręta, której towarzyszą starorzecza i rozległe obszary bagienne. Jej otoczenie stanowi bogata i różnorodna mozaika zbiorowisk roślinnych tworzących cenne tereny siedliskowe wielu gatunków ptaków. Dolina posiada półnaturalny charakter będący wynikiem wielowiekowej ekstensywnej gospodarki rolnej i powolnej sukcesji roślinnej. Cechuje ją bardzo małe zainwestowanie. Tereny te nie zostały włączone do sieci osadniczej, a jej przekształcenie obejmuje przede wszystkim wykonane w przeszłości melioracje i przecinające ją ciągi transportowe.

Większość powierzchni dolin pozbawiona jest drzewostanu. Są to zatem krajobrazy otwarte, o dużej głębi i eksponujące rzeźbę terenu. Urozmaiceniem są nieliczne kompleksy leśne w części centralnej i południowo-wschodniej, z dużym udziałem zbiorowisk łąkowych.

Obszary prawnie chronione i powiązania ekologiczne

Na terenie gminy wyznaczono następujące powierzchniowe formy ochrony przyrody:

- **Narwiański Park Narodowy** wraz z otuliną,
- obszar Natura 2000 PLH200002 **Narwiańskie Bagna**,
- obszar Natura 2000 PLH200010 **Ostoja w Dolinie Górnej Narwi**,
- obszar Natura 2000 PLB200001 **Bagienna Dolina Narwi**,
- obszar Natura 2000 PLB200007 **Dolina Górnej Narwi**.

Narwiański Park Narodowy został powołany na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 lipca 1996 roku w sprawie utworzenia Narwiańskiego Parku Narodowego (Dz. U. z 1996 r., Nr 77, poz. 368). Jego granice wyznaczono tak, by obejmowały tylko dolinę rzeki, dlatego 98% powierzchni Parku to grunty silnie uwilgotnione, stale lub okresowo podtapiane. Zdecydowana większość – około 5 500 ha – to nieużytki, pozostałe grunty to wody, łąki i pastwiska. Powierzchnia Parku zajmuje 7 350 ha. Jego symbolem jest błotniak stawowy. Głównym powodem utworzenia Parku była konieczność ochrony unikatowego w skali Europy i świata systemu rzecznej Narwi z ogromnym bogactwem flory i fauny. Rzeka rozlewając się podczas wezbrań na całą szerokość doliny rozpoczęła tworzenie systemu wielokorytowego, określonego jako anastomozujący. Elementem wyróżniającym go jest tzw. kanałowa budowa koryt oraz ich stabilność boczna. Cechy te oznaczają, że cieki mają znaczną głębokość już przy samym brzegu i stosunkowo płaskie dno, a brzegi są zabezpieczone przed erozją boczną przez zwarty system korzeniowy roślin.

NPN wpisany jest na listę konwencji ramsarskiej, której celem jest ochrona i zrównoważone użytkowanie wszystkich mokradeł poprzez działania na szczeblu krajowym i lokalnym oraz współpracę międzynarodową.

Dla Parku nie ustanowiono planu ochrony. NPN nie posiada wydzielonego obszaru ochrony ścisłej. Ochronie czynnej podlegają natomiast grunty Skarbu Państwa w zarządzie Parku, a krajobrazowej – tereny prywatne.

Projekt planu ochrony określa następujące cele ochrony przyrody na terenie Parku:

- zachowanie unikalnej w skali europejskiej rzeki anastomozującej wraz ze związanym z nią ekosystemem mokradłowym i kształtowaną w wyniku naturalnych procesów różnorodnością biologiczną, zachodzącymi procesami biologicznymi i ekologicznymi oraz procesami i strukturami geologicznymi, geomorfologicznymi, hydrologicznymi i glebowymi (nadrzędny cel ochrony przyrody Parku),
- zapewnienie niezakłóconego przebiegu procesów ekologicznych i ewolucyjnych charakterystycznych dla mokradeł fluwiogenicznych kształtowanych przez rzekę

anastomozującą, w szczególności procesów o charakterze wielkoobszarowym i długoterminowym,

- ochrona różnorodności biologicznej na poziomie gatunkowym (zróżnicowanie genetyczne gatunku), międzygatunkowym i ekosystemowym, przeciwdziałanie sukcesji wtórnej na siedliskach nieleśnych.
- zachowanie walorów przyrodniczych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych i sportowych na zasadach nie wpływających negatywnie na przyrodę Parku
- kształtowanie właściwych postaw wobec przyrody poprzez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody.

Zarządzeniem Ministra Klimatu z dnia 13 stycznia 2020 r. ustanowiono **zadania ochronne** dla Narwiańskiego Parku Narodowego, obejmujące okres 2020-2022. Określono tam m.in. zagrożenia funkcjonowania parku, sposoby ich eliminacji i ograniczania skutków, a także opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów i gatunków zwierząt. 14 listopada 2022 r. ustanowiono natomiast **zadania ochronne** na lata 2023-2025.

Obszar Natura 2000 PLH200002 **Narwiańskie Bagna** pokrywa się z zasięgiem Narwiańskiego Parku Narodowego. Obejmuje dolinę Narwi pomiędzy Surażem i Rzędzianami, która wykształciła się w kompleksie osadów lodowcowych, zajmując centralną część obniżenia w powierzchni wysoczyzn morenowych. Miąższość tych osadów waha się od 117 do 200 m. Dolina jest stosunkowo głęboko wcięta w wysoczyzny i zabagniona. Powierzchnia doliny zalega 5-25 m niżej od terenów bezpośrednio do niej przylegających. Wypełniają ją torfy, osiągające średnio 1m miąższości. Dolina Narwi cechuje się charakterystyczną morfologią. Składa się ona z odcinków rozszerzonych, basenowych i zwężonych przypominających przełomy rzeczne. Powierzchnia basenów wynosi od 13 do 30 km², szerokość odcinków zwężonych wynosi od 1,0 do 1,5 km.

Cechą charakterystyczną doliny Narwi w granicach NPN jest przestrzenne przenikanie się ekosystemów lądowych z ekosystemami wodnymi, wynikającym z wyjątkowo bogatej sieci koryt rzecznych funkcjonujących w najlepiej rozwiniętym w skali kraju systemie rzeki anastomozującej. Na wielkich obszarach w Parku dominuje zespół szuwaru turzycy sztywnej *Caricetum elatae*, który jest właściwy dla istniejącego tu w klasycznej postaci łągu zastoiskowego. Wśród roślinności dominuje roślinność wodna i szuwarowa, liczne są zbiorowiska turzycowoszyste, a na wyniesieniach spotykane są również murawy kserotermiczne i napiaskowe. Leśność obszaru jest znikoma.

W przypadku doliny Narwi w granicach NPN brak jest poprzecznej strefowości siedliskowej, wynikającego z dominacji fluwiogenicznego typu hydrologicznego zasilania. Przez wiele lat w dolinie prowadzono ekstensywną, tradycyjną gospodarkę łąkarską, będącą niezbędnym warunkiem egzystencji szuwarów wysokoturzycowych, decydujących o wyjątkowo bogatej różnorodności biologicznej tego obszaru (źródło: Standardowy formularz danych Natura 2000).

Obszar Natura 2000 PLB200001 **Bagienna Dolina Narwi** posiada zasięg zbliżony do otuliny Narwiańskiego Parku Narodowego. Jest to ostoja ptasia o randze europejskiej E 27. Występuje tu co najmniej 28 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 10 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: bączek (PCK), bąk (PCK), błotniak stawowy, dubelt (PCK), kraska (PCK), podróżniczek (PCK), rybitwa czarna, wodniczka (PCK), krwawodziób, kszyc i rycyk; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występują: błotniak łąkowy, derkacz, zielonka, cyranka i słowik szary. Bardzo wysokie

zagęszczenie brzęczki (>1% populacji krajowej), rokitniczki (>10% populacji krajowej) i trzcinniczka (>1% populacji krajowej) (źródło: Standardowy formularz danych Natura 2000).

Obwieszczeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 22 grudnia 2021 r. poinformowano o przyjęciu tymczasowych celów ochrony dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 Bagienna Dolina Narwi PLB 200001 oraz Narwiańskie Bagna PLH 200002.

Fragment obszaru Natura 2000 PLH200010 **Ostoja w Dolinie Górnej Narwi** położony jest w południowo-wschodniej części gminy Łapy. Obejmuje on dolinę Narwi na odcinku od zapory wodnej w Bondarach do Suraża, z przylegającym do niej kompleksem stawowym, zasilanym w wodę z systemu rzeczki Lizy (dopływu Narwi), usytuowanym w pobliżu Suraża. Koryto Narwi ma tu naturalny charakter, z meandrami i starorzeczami, jej dolina ma 0,3-3,0 km szerokości. Większość powierzchni doliny zajmują zbiorowiska szuwarowe, których występowanie uzależnione jest od corocznych wylewów rzeki. Dominują tu turzycowiska i szuwały mannowe, a wokół starorzeczy - trzcinowiska. Wzdłuż rzeki występują zakrzewienia i zadrzewienia wierzbowe; lasy pokrywają niewielką część doliny. Około 60% obszaru jest użytkowane rolniczo (przeważają pastwiska i łąki kośne). Usytuowany koło Suraża kompleks „Stawów Pietkowskich” sąsiaduje od zachodu i południa z rozległymi lasami mieszanymi i liściastymi, od północy i wschodu z doliną Narwi. Stawy są silnie zarośnięte roślinnością szuwarową.

Dolina Górnej Narwi jest jedną z najlepiej zachowanych w Polsce dolin rzecznych i stawów, obok Bagien Biebrzańskich, jeden z największych obszarów mokradeł środkowoeuropejskich. Kształtowane przez regularne wylewy rzeki, są one uznawane za siedliska o największej różnorodności biologicznej w strefie klimatu umiarkowanego. Występuje tu 13 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz 12 gatunków zwierząt z Załącznika II tej Dyrektywy (źródło: Standardowy formularz danych Natura 2000).

Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 18 czerwca 2014 r. ustanowiono dla obszaru plan zadań ochronnych. 14 stycznia 2022 r. przyjęto Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja w Dolinie Górnej Narwi, określające m.in. siedliska i gatunki zwierząt będące przedmiotem ochrony.

Obszar Natura 2000 PLB200007 **Dolina Górnej Narwi** w granicach gminy Łapy pokrywa się z obszarem Ostoja w Dolinie Górnej Narwi. Jest to ostoja ptasia o randze europejskiej E 30. Występują tutaj co najmniej 34 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 16 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla: cyranka 10%-16% populacji krajowej (C3), krwawodziób 9-11% populacji krajowej (C3), co najmniej 7% populacji krajowej (C6) błotniaka łąkowego, 4%-5,5% populacji krajowej rycyka (C3) oraz co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: błotniak stawowy, cietrzew (PCK), derkacz, dubelt (PCK), kropiatka, rybitwa czarna, sowa błotna (PCK), świerszczak, zielonka (PCK); w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występuje wodniczka (PCK).

Zagrożenia obszaru obejmują obniżanie się poziomu wód gruntowych oraz zanik użytkowania pastwiskowo-łąkarskiego. W kompleksach stawowych zagrożeniem jest zarówno zaniechanie, jak i intensyfikacja użytkowania stawowego. Obszar podlega działaniom z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Istniejące obiekty i urządzenia związane z ochroną przeciwpowodziową wymagają utrzymywania ich w sprawności technicznej. Na obszarze będą prowadzone działania związane z swobodnym spływem wód i kry. Wykonywanie tych prac obejmuje różne fragmenty doliny rzecznej i nie ma istotnego wpływu na całość obszaru Natura 2000 (źródło: Standardowy formularz danych Natura 2000).

Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 18 czerwca 2014 r. dla obszaru ustanowiono plan zadań ochronnych.

Ponadto w granicach miasta Łapy ustanowiono pomnik przyrody – jest to lipa drobnolistna, chroniona od roku 1957. Lipa rośnie na posesji prywatnej, jest to okazałe drzewo, ma podwójny pień i szeroko rozgałęzioną koronę.

Obszar opracowania położony jest w granicach szeroko rozumianego „północnego” **korytarza ekologicznego**, czyli jednego z najważniejszych leśnych transgranicznych obszarów umożliwiających migrację dużych ssaków między wschodnią, północno-wschodnią, centralną i zachodnią Polską. Dodatkowo umożliwia wymianę genetyczną między populacjami na wschód i zachód od Polski (Jędrzejewski et. al. 2005). Tereny stanowią ostoje dla ptaków, w tym szponiastych, a także przedstawiciele żurawiowych i blaszkodziobych. Korytarz przebiega przez kompleksy: Puszcza Augustowska/Puszcza Białowieska-Dolina Biebrzy – Puszcza Pińska – Puszcza Nidzicka – Bory Tucholskie – Lasy Wałeckie – Puszcza Notecka – Bory Zielonogórskie – Bory Dolnośląskie.

Instytut Biologii Ssaków PAN wydziela w granicach gminy Łapy następujące korytarze:

- Bagienna Dolina Narwi GKPn-23B,
- Bagna Narwiańskie - Bagno Wizna KPn-5B,
- Dolina Górnej Narwi GKPn-23A,
- Dolina Środkowej Narwi - Dolina Górnej Narwi GKPn-5A.

Po zmodyfikowaniu (w zakresie granic, nazewnictwa i numeracji), zasięgi korytarzy ekologicznych wprowadzone zostały do Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego. Wg tego dokumentu większa część gminy położona jest w granicach obszaru węzłowego **Bagienna Dolina Narwi** GKPn-23, będącego istotnym elementem sieci ekologicznej województwa. Wymaga on utrzymania połączeń na różnych szczeblach organizacji z innymi terenami o szczególnych wartościach przyrodniczych. Pokrywa się on generalnie z terenem obszaru Natura 2000 Bagienna Dolina Narwi.

Ponadto fragment południowo-wschodniej części gminy znajduje się w zasięgu głównego korytarza ekologicznego **Dolina Górnej Narwi** GKPn-24, a skraje południowe obejmuje sąsiedni główny korytarz ekologiczny **Przełomowa Dolina Narwi - Dolina Górnej Narwi** GKPn-23.

Drożność sieci umożliwia wymianę genową i pozwala na ochronę populacji organizmów zasiedlających teren województwa, kraju i sąsiednich państw. Elementy sieci wyodrębnione zostały na podstawie opracowania W. Jędrzejewskiego „Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce”. Jej głównym celem jest przeciwdziałanie izolacji obszarów przyrodniczo cennych, umożliwienie migracji zwierząt i roślin w skali Polski i Europy oraz ochrona i odbudowa różnorodności zarówno na obszarach sieci NATURA 2000, jak i innych terenach o dużej wartości przyrodniczej.

Lokalnymi połączeniami ekologicznymi są doliny dopływów Narwi, które wzbogacają strukturę przyrodniczą obszaru, a także zwiększają jego dostępność dla wielu gatunków zwierząt.

W zewnętrznych powiązaniach przyrodniczych miasta bardzo ważną rolę odgrywa również system obiegu wody podziemnej. Zasilane są one wodami opadowymi, które na drodze wieloletniej infiltracji dostają się do zasobów podziemnych. Spływ tych wód następuje generalnie w kierunku doliny Narwi.

6.1. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

Istniejące zagospodarowanie terenu odpowiada w dużej części funkcji przypisanej w studium oraz w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Odstąpienie od sporządzenia dokumentu nie spowoduje istotnych zmian stanu środowiska z uwagi na utrzymanie ustalonego sposobu użytkowania.

Wyjątki stanowią obszary zgłoszone poprzez wnioski podczas procedury planistycznej. Dotyczą one w ogromnej większości zabudowy mieszkaniowej na obszarach pozostających dotychczas w użytkowaniu rolniczym. Ponadto w projekcie wyznaczono nowe tereny rozwoju przemysłu zlokalizowane w sąsiedztwie linii kolejowej i częściowo zabudowanego kompleksu przemysłowego na południe od granicy administracyjnej miasta Łapy.

Na tych obszarach odstąpienie od sporządzania studium uniemożliwi zabudowę i związane z jej budową oddziaływania na środowisko.

Pozostałe ewentualne, powolne zmiany stanu środowiska będą miały miejsce jedynie w dłuższej perspektywie czasowej i związane będą z intensyfikacją rolnictwa, emisjami z przemysłu, mieszkalnictwa i transportu. Polegać mogą m.in. na zmianie składu chemicznego gleby, spadku jej żyzności oraz zwiększeniu emisji zanieczyszczeń do gleby i środowiska gruntowo-wodnego.

7. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

Rodzaje przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r.

W ramach projektu studium planuje się ustalenie przeznaczenia części obszarów opracowania na tereny produkcyjne, usługowe oraz mieszkaniowe.

Lokowane tu w przyszłości obiekty, w zależności od ich rodzaju i powierzchni zabudowy, mogą zostać zaliczone do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów wyżej wymienionego rozporządzenia. Każdy z takich przypadków rozpatrywany będzie indywidualnie.

W okresie sporządzania niniejszej prognozy szczegółowe parametry ewentualnych zamierzeń budowlanych nie były znane. W związku z tym ustalenie czy realizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko będzie miała miejsce i zakresu takiego oddziaływania było niemożliwe. Prawdopodobna jest jednak realizacja przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko w zakresie m.in.:

- zabudowy przemysłowej lub magazynowej, wraz z towarzyszącą jej infrastrukturą,
- zabudowy mieszkaniowej wraz z towarzyszącą jej infrastrukturą,
- zabudowy usługowej wraz z towarzyszącą jej infrastrukturą,
- realizacji dróg.

Jeśli zajdą przesłanki o których mowa w przytoczonym rozporządzeniu, właściwy organ ochrony środowiska stwierdzić może konieczność przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Procedura zmusza inwestora do przyjęcia takich rozwiązań technicznych, dzięki którym zminimalizowane zostaną potencjalne negatywne oddziaływania. Ponadto powoduje, że zarówno faza projektowa, jak i etap budowy znajduje się pod szczególnym nadzorem odpowiednich organów oraz społeczności lokalnych.

Zasięg obszarów objętych znaczącym oddziaływaniem zależy jest od charakteru przyszłych przedsięwzięć. Prawdopodobieństwo, iż będzie on wykraczał poza obszary opracowania (czyli poza granicę gminy), jest jednak bardzo niskie z uwagi na lokalizację terenów wskazanych za zainwestowania. Stan środowiska na terenie gminy omówiono szczegółowo w rozdziale 6.

8. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

Potencjalne problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu mogą obejmować takie zagadnienia jak m.in.:

Formy ochrony przyrody występujące na terenie gminy Łapy i w jej najbliższym sąsiedztwie

Nieco ponad połowa powierzchni gminy Łapy pokryta jest formami ochrony przyrody – najczęściej kilkoma z nich jednocześnie. Jest to podstawowe i najważniejsze ograniczenie przestrzenne związane z planowanym rozwojem.

Dla poszczególnych form ochrony przyrody obowiązują stosowne przepisy o dotkliwości dostosowanej do rangi obszaru. Terenem o najwyższej ochronie jest Narwiański Park Narodowy, w granicach którego (poza ustawowymi wyjątkami) zakazana jest budowa obiektów budowlanych i urządzeń technicznych. W kontekście projektowanego studium ważne będą również zakazy:

- użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczenia i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody
- zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody
- pozyskiwania skał
- niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów
- prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu

Dodatkowo w przypadku parku narodowego wyznaczono otulinę, w której nie mogą realizowane być zamierzenia mogące wpłynąć negatywnie na przyrodę Narwiańskiego Parku Narodowego.

Inne zasady obowiązują w obszarach Natura 2000. Nie mamy tu do czynienia z bezwzględnym zakazem zabudowy – ograniczenia w zagospodarowaniu lub użytkowaniu przestrzeni wynikają natomiast z ryzyka negatywnego oddziaływania na przedmioty ochrony tych terenów lub pogorszenia integralności i powiązań obszaru.

Przepisy ochronne obszarów chronionych stanowią więc podstawę do określenia funkcji terenu, która będzie podporządkowana całkowicie (w przypadku parku narodowego) lub w bardzo istotnym stopniu (dla Natury 2000) wymaganiom ochrony przyrody.

Występowanie chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów

Największe zagęszczenie chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów w obrębie gminy związana jest z doliną Narwi. Lokalnie występowanie organizmów objętych ochroną gatunkową powiązane jest z dolinami pozostałych cieków i terenami leśnymi. Część gatunków obecna jest również na obszarze gruntów rolnych, które stanowią miejsce zdobywania

pokarmu. Dodatkowo w otoczeniu zabudowy Łap oraz wsi występować mogą objęte ochroną synantropijne gatunki ptaków – takie jak oknówka, szpak, bocian biały.

W związku z powyższym zaistniała potrzeba dostosowania ustaleń dokumentu do wymagań wynikających z ochrony gatunkowej. Realizowana będzie poprzez utrzymanie przeznaczenia innego niż inwestycyjne na wytypowanych obszarach. W szczególności dotyczy to dolin i lasów, a także innych terenów, na których potwierdzono występowanie gatunków objętych ochroną gatunkową.

Możliwość zanieczyszczenia wód i naruszenia stosunków wodnych

Ryzyko naruszenia stosunków wodnych dotyczyć może sytuacji takich jak:

- Realizacja zamierzeń budowlanych na obszarach o płytkim zaleganiu wód gruntowych,
- Powstanie obiektów zrzucających ścieki bezpośrednio do wód powierzchniowych,
- Eksploatacja złóż przerywających warstwy wodonośne,
- Osuszanie gruntów podmokłych (melioracje) w celu zwiększenia areałów uprawnych,
- Brak zapewnienia właściwego przepływu wód gruntowych i odprowadzania wód deszczowych w przypadku realizacji większych zamierzeń budowlanych,
- Ingerencja w naturalne doliny rzeczne.

Dążyć należy do rozwiązań zapewniających ochronę przed niepożądanymi zmianami stosunków wodnych, szczególnie poprzez wyznaczania obszarów rozwojowych poza strefami hydrogenicznymi. W przypadku gminy Łapy oznacza to utrzymanie wolnych od zabudowy dolin rzecznych, zabagnień i podmokłych okresowo obniżen terenu. Na uwadze należy mieć również układ warstw wodonośnych na obszarach wskazywanych do eksploatacji.

Do zanieczyszczeń wód dochodzi przede wszystkim na skutek zrzutu ścieków komunalnych i przemysłowych, składowania odpadów i jako skutek intensywnej gospodarki rolnej. Innym rodzajem zagrożeń jest funkcjonowanie cmentarzy w zbyt małym oddaleniu od punktów poboru wody pitnej. Część z tych zanieczyszczeń możliwa jest do ograniczenia lub zlikwidowania. Już obecnie podejmowane są kroki mające na celu polepszenie jakości wód. Najskuteczniejszymi działaniami są rozwój systemów kanalizacyjnych oraz oczyszczanie ścieków przed ich zrzutem. Inne rozwiązania obejmują stosowanie środków zapobiegawczych w obiektach przemysłowych oraz stosowanie separacji przestrzennej między emitorami zanieczyszczeń a ujęciami wód.

Zakłócenia klimatu akustycznego

Ryzyko zakłócenia klimatu akustycznego związane z realizacją studium będzie mieć miejsce w przypadku realizacji w sąsiedztwie konfliktowych funkcji – czyli obszarów chronionych akustycznie przy emitorach hałasu. Separacja przestrzenna jest najprostszym i najtańszym narzędziem walki z zagrożeniami klimatu akustycznego.

W gminie wskazano na miejsca przekroczeń poziomów hałasu wynikające z ruchu samochodowego na drogach wojewódzkich DW681 i DW682 – w mieście Łapy i wsiach Płonka Kościelna i Roszki-Wodźki. W związku z tym planowana jest budowa szeregu obwodnic pozwalających na wyprowadzenie ruchu z jednostek osadniczych.

Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

W gminie okresy zanieczyszczenia powietrza związane są, tak jak powszechnie w kraju, z sezonem grzewczym - wykorzystaniem węgla i drzewa w domowych kotłowniach. Jest to

problem niemożliwy do rozwiązania jedynie działaniami planistycznymi. Niemniej w dokumencie promowane powinny być działania zmierzające do ograniczenia jego dotkliwości – rozwój sieci ciepłowniczej, promocja alternatywnych źródeł energii i energooszczędnego budownictwa.

Zmniejszanie poziomów zanieczyszczeń możliwe jest też poprzez kształtowanie tzw. korytarzy przewietrzania miasta, tj. pewnych ciągów nieograniczonych budowlami bądź rzeźbą terenu, pozwalających na łatwiejszy ruch powietrza.

Zidentyfikowane problemy ochrony środowiska nie uniemożliwiają realizacji przedmiotowej zmiany studium. Uchwalenie dokumentu nie wprowadza bezpośredniego ryzyka naruszenia przepisów ustawy o ochronie przyrody i przepisów pokrewnych.

9. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Przy opracowywaniu projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miały zastosowanie cele ochrony środowiska określone w następujących aktach prawnych ustanowionych na szczeblu wspólnotowym, krajowym i regionalnym:

Program Działań Unii Europejskiej *Dobrze żyć w granicach naszej planety* – wieloletni program działań w zakresie środowiska naturalnego wyznaczający kierunki, cele oraz priorytety. Dokument stanowi podstawę kształtowania unijnej polityki ochrony środowiska. Realizacja zapisów programu ma służyć stopniowej poprawie odporności ekologicznej Europy i przekształceniu Unii Europejskiej w zrównoważoną, zieloną gospodarkę, sprzyjającą włączeniu społecznemu. Realizacja celu ma być możliwa dzięki określeniu listy priorytetów kierujących tworzeniem zasad do końca dekady:

1. ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego UE,
2. stworzenie zasobooszczędnej, niskoemisyjnej gospodarki UE,
3. ochrona obywateli Unii przed zagrożeniami dla ich zdrowia, związanymi ze środowiskiem,
4. zapewnienie prawidłowego wdrażania prawodawstwa UE w zakresie ochrony środowiska,
5. poprawa dowodów stanowiących podstawę polityki ochrony środowiska,
6. zabezpieczenie inwestycji na rzecz polityki ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianie klimatu oraz urealnienie cen,
7. poprawa uwzględniania aspektu ochrony środowiska i zwiększenie spójności polityki,
8. wspieranie zrównoważonego charakteru miast Unii,
9. zwiększenie efektywności Unii w przeciwdziałaniu regionalnym i globalnym wyzwaniom w zakresie ochrony środowiska.

Cel programu, a także wymienione priorytety, znalazły bezpośrednie przełożenie na zasady ochrony środowiska wypracowane w projekcie Studium.

Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – dokument ten stanowi doprecyzowanie zapisów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR), czyli głównego planu gospodarczego kraju. W związku z powyższym, cel główny dokumentu, tj. *Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców*, został przeniesiony wprost z SOR. Cele szczegółowe

zostały natomiast określone w odpowiedzi na zidentyfikowane w diagnozie najważniejsze trendy w obszarze środowiska, w sposób umożliwiający zharmonizowanie kwestii związanych z ochroną środowiska z potrzebami gospodarczymi i społecznymi. Realizacja celów środowiskowych będzie wspierana przez cele horyzontalne:

- Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego
- Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska
- Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych
- Cele horyzontalne: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa. Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska

Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 – celem dokumentu jest stworzenie narzędzia do realizacji polityki ochrony środowiska na terenie województwa podlaskiego. W dokumencie:

- zidentyfikowano najważniejsze walory środowiska naturalnego i zagrożenia, w tym wynikające z zanieczyszczenia środowiska, według modelu: siły sprawcze – presja – stan – wpływ – reakcja, dla poszczególnych obszarów interwencji;
- wskazano cele i kierunki inwestycyjne oraz zadania, zmierzające do poprawy stanu środowiska i zachowania równowagi ekologiczno-społeczno-gospodarczej, zgodnie z wymogami polityki ochrony środowiska i dyrektywami UE;
- oszacowano niezbędne nakłady na inwestycje proekologiczne oraz ustalono priorytety i źródła ich finansowania;

Oceny stanu środowiska dokonano z uwzględnieniem dziesięciu obszarów interwencji, tj.: ochrona klimatu i jakości powietrza, zagrożenia hałasem, pola elektromagnetyczne, gospodarowanie wodami, gospodarka wodno-ściekowa, zasoby geologiczne, gleby, gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, zasoby przyrodnicze oraz zagrożenia poważnymi awariami.

Dokument określa szereg celów wyznaczonych w oparciu o przeprowadzoną ocenę oraz zapisy dokumentów rządowych i regionalnych:

- Spełnienie wymagań w zakresie jakości powietrza
- Poprawa efektywności energetycznej
- Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, jako działania adaptacyjne do zmian klimatu
- Ograniczenie emisji hałasu
- Ochrona przed polami elektromagnetycznymi
- Ograniczanie ryzyka powodziowego i przeciwdziałanie suszy i deficytowi wody, jako adaptacja do zmieniających się warunków klimatycznych
- Racjonalizacja gospodarowania zasobami wodnymi i zapewnienie dobrej jakości wody pitnej
- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych
- Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin
- Zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi
- Racjonalne gospodarowanie odpadami
- Zachowanie różnorodności biologicznej, poprzez przywracanie/utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków
- Adaptacja do zmian klimatu w zakresie zasobów przyrodniczych

- Ochrona krajobrazu naturalnego i kulturowego
- Podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej i zainteresowania środowiskiem przyrodniczym
- Zapobieganie poważnym awariom przemysłowym
- Doskonalenie systemu zarządzania kryzysowego
- Monitoring obszarów zagrożonych występowaniem poważnych awarii

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły – dokument który obejmuje działania zmierzające do spełnienia celów Ramowej Dyrektywy Wodnej w zakresie osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wód zależnych. Zapisy dokumentu dotyczą zarówno wód powierzchniowych, jak i podziemnych. Powiązanie z projektem studium zawiera się w ustaleniu zasad ochrony, również w odniesieniu do środowiska gruntowo-wodnego.

Z punktu widzenia projektowanego dokumentu głównymi celami ochrony środowiska ustalonymi na szczeblu krajowym i regionalnym są:

- zaspokojenie bieżących potrzeb rozwojowych społeczeństwa w drodze najmniejszych konfliktów ekologicznych i społecznych,
- zachowanie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji,
- działania zmierzające do osiągnięcia i zachowania dobrego stanu komponentów środowiska.

10. Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru oraz na środowisko

Potencjalne rodzaje oddziaływań związanych z realizacją dokumentu scharakteryzowano w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska. Analiza skupia się na projektowanych działaniach wprowadzanych przepisami projektu Studium i ich konsekwencjach, a także potencjalnych zmianach zachodzących w środowisku.

Obszary Natura 2000

W granicach gminy Łapy położone są obszary Natura 2000:

- obszar Natura 2000 PLH200002 **Narwiańskie Bagna,**
- obszar Natura 2000 PLH200010 **Ostoja w Dolinie Górnej Narwi,**
- obszar Natura 2000 PLB200001 **Bagienna Dolina Narwi,**
- obszar Natura 2000 PLB200007 **Dolina Górnej Narwi.**

Dla obszarów zastosowanie mają następujące dokumenty ochronne:

- **Ostoja w Dolinie Górnej Narwi** – plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 18 czerwca 2014 r. oraz Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja w Dolinie Górnej Narwi, określające m.in. siedliska i gatunki zwierząt będące przedmiotem ochrony.
- **Dolina Górnej Narwi** – plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 18 czerwca 2014 r.
- **Narwiańskie Bagna:**

- zapisy ochronne zawarte w Standardowym Formularzu Danych Narwiańskie Bagna PLH200002,
- tymczasowe cele ochrony dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Narwiańskie Bagna PLH200002 w części objętej granicami Narwiańskiego Parku Narodowego (Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska: DOP-WPN.602.21.2021.DW z dnia 22 grudnia 2021 r.
- tymczasowe cele ochrony dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Narwiańskie Bagna PLH200002 poza granicami Narwiańskiego Parku Narodowego (Obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 6 kwietnia 2022 r. znak WPN.6323.21.2022.IN).
- **Bagienna Dolina Narwi:**
 - zapisy ochronne zawarte w Standardowym Formularzu Danych Bagienna Dolina Narwi PLB200001,
 - zalecenia ochronne określone w projekcie Planu Ochrony Obszaru Natura 2000 „Bagienna Dolina Narwi” PLB200001 oraz w projekcie Planu Ochrony dla Narwiańskiego Parku Narodowego, którego zasięg pokrywa się z projektowanym Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Narwiańskie Bagna” PLH200002,
 - tymczasowe cele ochrony dla ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Bagienna Dolina Narwi PLB200001 poza granicami Narwiańskiego Parku Narodowego (Obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 6 kwietnia 2022 r. znak WPN.6323.21.2022.IN).
 - tymczasowe cele ochrony dla ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Bagienna Dolina Narwi PLB200001 w części objętej granicami Narwiańskiego Parku Narodowego (Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska: DOP-WPN.602.21.2021.DW z dnia 22 grudnia 2021 r.).

Obszary Natura 2000 obejmują centralną część gminy Łapy. Przedmiotami ochrony (w granicy gminy Łapy i w jej najbliższym sąsiedztwie), dla których określono cele ochrony lub tymczasowe cele ochrony, są następujące gatunki roślin i zwierząt oraz typy siedlisk przyrodniczych:

a) **Narwiańskie Bagna:**

- 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphetion*, *Potamion*
- 3270 Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodion rubri p.p.* i *Bidention p.p.*
- 4030 Suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *PohlioCallunion*, *CallunoArctostaphylion*)
- 6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* – płaty bogate florystycznie),
- 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*)
- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)
- 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*)
- 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*GalioCarpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)
- 1037 - Trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*

- 1130 Boleń *Aspius aspius*
- 1188 Kumak nizinny *Bombina bombina*
- 5339 Różanka *Rhodeus sericeus amarus*
- 1337 Bóbr europejski *Castor fiber*
- 1145 - Piskorz *Misgurnus fossilis*
- 1355 Wydra europejska – *Lutra lutra*
- 1071 - Strzępotek edypus *Coenonympha oedippus*
- 1042 - Zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*
- 1060 - Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*
- 1166 traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*)
- 1149 koza (*Cobitis taenia*)

b) Ostoja w Dolinie Górnej Narwi:

- w granicach gminy Łapy nie występują przedmioty ochrony obszaru Natura 2000

c) Bagienna Dolina Narwi:

- A294 wodniczka (*Acrocephalus paludicola*)
- A055 cyranka (*Anas querquedula*)
- A021 bąk (*Botaurus stellaris*)
- A197 rybitwa czarna (*Chlidonias niger*)
- A031 bocian biały (*Ciconia ciconia*)
- A081 błotniak stawowy (*Circus aeruginosus*)
- A122 derkacz (*Crex crex*)
- A153 krzyk (*Gallinago gallinago*)
- A154 dubelt (*Gallinago media*)
- A022 baczek (*Ixobrychus minutus*)
- A156 rycyk (*Limosa limosa*)
- A272 podróżniczek (*Luscinia svecica*)
- A120 zielonka (*Porzana parva*)
- A119 kropiatka (*Porzana porzana*)
- A162 krwawodziób (*Tringa totanus*)
- A198 rybitwa białoskrzydła (*Chlidonias leucopterus*)

d) Dolina Górnej Narwi

- w granicach gminy Łapy nie występują przedmioty ochrony obszaru Natura 2000

Podstawowym ryzykiem dla przedmiotów ochrony związanych z utworzeniem dokumentu planistycznego jest zajęcie ich stanowisk przez obszary nowego zainwestowania. W projektowanym studium sytuacja taka ma miejsce:

1. W ciągu projektowanej obwodnicy Łap na odcinku ok. 65 m – kolizja z płatem siedliska 7230 – w praktyce oznaczać będzie zniszczenie tego niewielkiego zbiorowiska, chyba że zostanie wykorzystana możliwość realizacji fragmentu drogi na estakadzie, czyli ponad powierzchnią terenu. Sporządzenie studium gminy Łapy nie jest elementem procesu przygotowawczego inwestycji, która realizowana jest w oparciu o przepisy tzw. specustawy drogowej. Kwestia możliwości realizacji drogi na tym odcinku będzie przedmiotem postępowania w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.
2. Punktowo w sąsiedztwie rozproszonej zabudowy zagrodowej, na której dopuszczono uzupełnienia luk znajdują się stanowiska bociana białego A031 (*Ciconia ciconia*); są

to obszary wsi Bokiny, Łupianka Stara, Płonka-Strumianka, Łupianka-Car. Bocian biały jest gatunkiem lubiącym towarzystwo siedzib ludzkich, który te właśnie miejsca wybiera na swoje gniazda. Przy założeniu, że w trakcie realizacji nowej zabudowy istniejące na dachach domostw i słupach energetycznych gniazda nie zostaną zniszczone, oddziaływanie na ten gatunek nie wystąpi.

Dodatkowo zagrożenia przedmiotów ochrony, w związku z brakiem planów zadań ochronnych, określono na mocy obwieszczenia Ministra MKiŚ w sprawie przyjęcia tymczasowych celów ochrony dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 Bagienna Dolina Narwi PLB 200001, Narwiańskie Bagna PLH 200002. Przedstawiają się one następująco:

Lp.	Przedmiot ochrony	Zagrożenia
1.	6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion)	Sukcesja wtórna – ekspansja trzcinnika piaskowego, krzewów i drzew.
2.	A294 wodniczka (Acrocephalus paludicola)	– ewolucja biocenotyczna, sukcesja, – zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem, – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych, – problematyczne gatunki rodzime, – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie, – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych, – inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych, – drapieźnictwo
3.	A055 cyranka (Anas querquedula)	– rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem, – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych, – nierodzące gatunki zaborcze, – problematyczne gatunki rodzime, – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie, – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych, – inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych
4.	A021 bąk (Botaurus stellaris)	- pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych - kłusownictwo - wypalanie – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych – gospodarka roślinnością wodną i przybrzeżną na potrzeby odwodnienia – inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych – drapieźnictwo
5.	A197 rybitwa czarna (Chlidonias niger)	– nierodzące gatunki zaborcze, – problematyczne gatunki rodzime, – inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych, – antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk, – drapieźnictwo
6.	A031 bocian biały (Ciconia ciconia)	– kolizje z napowietrznymi liniami energetycznymi, – śmiertelność piskląt zaplatanych w przyniesione do gniazd sznurki z tworzywa sztucznego

7.	A081 błotniak stawowy (<i>Circus aeruginosus</i>)	– pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych lub obiektów rekreacyjnych , – kłusownictwo , – wypalanie , – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych , – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie , – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych , – gospodarka roślinnością wodną i przybrzeżną na potrzeby odwodnienia , – inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych , – drapieźnictwo
8.	A122 derkacz (<i>Crex crex</i>)	– ewolucja biocenotyczna, sukcesja , – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem , – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych , – nierodzące gatunki zaborcze , – problematyczne gatunki rodzime , – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie, – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych , – inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych
9.	A153 krzyk (<i>Gallinago gallinago</i>)	– ewolucja biocenotyczna, sukcesja , – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem , – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych, – nierodzące gatunki zaborcze , – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie , – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych , – inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych , – drapieźnictwo
10.	A154 dubelt (<i>Gallinago media</i>)	– ewolucja biocenotyczna, sukcesja , – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem , – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych , – nierodzące gatunki zaborcze , – problematyczne gatunki rodzime , – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie , – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych , – inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych
11.	A022 bączek (<i>Ixobrychus minutus</i>)	– pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych lub obiektów rekreacyjnych , – kłusownictwo , – wypalanie , – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych , – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie , – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych , – gospodarka roślinnością wodną i przybrzeżną na potrzeby odwodnienia , – inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych , – drapieźnictwo
12.	A156 rycyk (<i>Limosa limosa</i>)	– ewolucja biocenotyczna, sukcesja , – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem , – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych , – nierodzące gatunki zaborcze , – problematyczne gatunki rodzime , – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie , – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych , – inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych , – drapieźnictwo

13.	A272 podrózniczek (Luscinia svecica)	– ewolucja biocenotyczna, sukcesja
14.	A120 zielonka (Porzana parva)	– pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych lub obiektów rekreacyjnych , – kłusownictwo , – wypalanie , – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych , – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie , – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych , – gospodarka roślinnością wodną i przybrzeżną na potrzeby odwodnienia , – inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych , – ewolucja biocenotyczna, sukcesja , – drapieźnictwo
15.	A119 kropiatka (Porzana porzana)	– ewolucja biocenotyczna, sukcesja , – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem , – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych , – nierodzące gatunki zaborcze , – problematyczne gatunki rodzime , – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie , osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych , – inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych , – drapieźnictwo
16.	A162 krwawodziób (Tringa totanus)	– ewolucja biocenotyczna, sukcesja , – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem , – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych, – nierodzące gatunki zaborcze , – problematyczne gatunki rodzime , – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie , – osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych , – inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych , – drapieźnictwo

Przedłożony projekt studium gminy Łapy nie będzie wiązał się z ryzykiem powstania zagrożeń wymienionych powyżej. Nie oznacza to, że pewne presje nie występują obecnie. Problemem stanowią lokalnie problemy takie jak:

- sukcesja i samoistne przekształcanie korzystnych warunków siedliskowych,
- zanieczyszczenie wód związane z rolnictwem, przemysłem, gospodarką komunalną,
- występowanie obcych, inwazyjnych gatunków roślin i konkurencja ze strony niektórych zwierząt,
- osuszanie terenów podmokłych.

Niektóre z tych zjawisk nie są możliwe do ograniczenia zapisami studium (np. ograniczenie zanieczyszczeń z rolnictwa, występowanie gatunków inwazyjnych). Do rozwiązań ograniczających ryzyko powstania pozostałych z nich należą ujęte w dokumencie:

- zakaz ingerencji w stosunki wodne na terenach dolin rzek,
- określenie funkcji terenu zgodnej z pożądanym typem siedlisk, w tym biorąc pod uwagę preferencje występujących tam gatunków zwierząt będących przedmiotem ochrony,
- wspieranie rozwiązań ograniczających emisję do wód (głównie rozwój sieci kanalizacyjnej),
- na terenach wrażliwych nie wprowadzono możliwości realizacji funkcji związanej z powstawaniem nowych zanieczyszczeń.

Oceniono, że przyjęte rozwiązania pozwalają na zachowanie siedlisk zwierząt i siedlisk przyrodniczych w dobrym stanie. Nie zidentyfikowano również ustaleń mogących oddziaływać niekorzystnie na integralność obszarów Natura 2000. Biorąc pod uwagę powyższe, stwierdzono że realizacja studium nie będzie wiązała się z wystąpieniem znaczących oddziaływań na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru. Proponowane w dokumencie rozwiązania wpisują się w cele ochrony obszarów.

Oddziaływanie na Narwiański Park Narodowy

Rodzaj i intensywność oddziaływań na park związana jest w dużej mierze z oddziaływaniami na obszary Natura 2000 położone w jego granicach, opisane powyżej.

Do ingerencji bezpośredniej dojdzie w przypadku realizacji projektowanej obwodnicy Łap – zgodnie z dostępnym projektem kolizja będzie miała miejsce na łącznym odcinku około kilometra na skrajnej części parku.

Zamierzenie to będzie sprzeczne z zakazami określonymi dla parków narodowych w ustawie o ochronie przyrody (zakaz budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych). W związku z tym musi spełniać któreś z odstępstw.

Wariant włączony do projektu studium jest wariantem III obejścia miasta łącznie z obwodnicami Płonki-Strumianki i Płonki-Kościelnej, przyjętym wcześniej przez Inwestora w wyniku analiz technicznych, środowiskowych i wniosków mieszkańców.

Ustawodawca przewidział w takim przypadku możliwość odstępstw od zakazu – w wyniku decyzji ministra do spraw środowiska po zasięgnięciu opinii dyrektora parku narodowego, jeżeli jest to uzasadnione potrzebą realizacji inwestycji liniowych celu publicznego (...), w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i po zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska.

Droga realizowana na tym obszarze w czasie funkcjonowania będzie emitorem hałasu, co pogarszać może warunki siedliskowe na terenach sąsiednich. Istnieje ryzyko zwiększenia śmiertelności niektórych występujących tam gatunków na skutek kolizji. Problemem zasadniczym będzie też etap realizacyjny, podczas którego dojdzie do zajęcia terenu i potencjalnie zniszczenia siedlisk przyrodniczych.

Do innych rozwiązań mogących wiązać się z oddziaływaniami na park należy rozrastanie się zabudowy w granicach otuliny parku. Sytuacje tego typu występują m.in.

- w przypadku zabudowy miasta Łapy w części północno-zachodniej – do krawędzi wyznaczonej linią elektroenergetyczną 110 kV,
- na terenach rozwojowych na wschód od Uhowa,
- na terenie na zachód od stadionu miejskiego w Łapach, na którym realizowana będzie funkcja usług.

Oceniono, że działania te w niewielkim stopniu wpływać będą na przyrodę Narwiańskiego Parku Narodowego. Ich lokalizacja i rodzaj nie powoduje istotnego ryzyka przemieszczania się zanieczyszczeń, emisji hałasu, czy ingerencji w stosunki wodne na obszarze wkraczającym na obszar parku.

Oddziaływanie na różnorodność biologiczną

Dokument wydziela w strukturze funkcjonalnej gminy system przyrodniczy oparty o Opracowanie ekofizjograficzne sporządzone w 2021 r. na potrzeby aktów planowania

przestrzennego. System tworzony jest przez doliny rzek, kompleksy leśne i zieleń miejską, natomiast tereny upraw polowych uznano za elementy wspomagające. Na wyżej wskazanych obszarach o wiodącej funkcji przyrodniczej ustalone zostały zasady zagospodarowania, co uznano za oddziaływanie pozytywne.

Projekt Studium zakłada wskazanie nowych terenów przeznaczonych do zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej oraz usługowej wraz z infrastrukturą techniczną na terenach zajmowanych wcześniej przez użytki rolne. Zmniejszenie powierzchni czynnej biologicznie będzie oddziaływaniem negatywnym, stałym i bezpośrednim. Jednocześnie określono wskaźniki i parametry dotyczące minimalnej powierzchni biologicznie czynnej i maksymalnej powierzchni zabudowy dla terenów zurbanizowanych i przeznaczonych do urbanizacji, które powinny być uwzględniane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Nowo wyznaczone tereny inwestycyjne stanowią obszary o względnie niskiej bioróżnorodności.

Ograniczenie możliwości ingerencji w tereny zieleni naturalnej oraz urządzonej, a także pozostawienie większości istniejących gruntów ornych w ich dotychczasowym użytkowaniu pozwoli na utrzymanie terenów o dominującej przyrodniczej funkcji oraz nie zmniejszy ich biologicznej różnorodności, co jest działaniem pozytywnym i długoterminowym.

Doliny rzek pełniące lokalnie rolę korytarzy ekologicznych objęte zostały zakazem zabudowy (za wyjątkiem istniejących jednostek osadniczych), dzięki czemu ich drożność nie zostanie zmniejszona wskutek nowego zainwestowania.

Oddziaływanie na ludzi

Możliwe oddziaływanie na ludzi, które może być wynikiem zatwierdzenia dokumentu dotyczy takich aspektów jak poziomy hałasu w środowisku, oddziaływanie pól elektromagnetycznych oraz zanieczyszczenie powietrza.

Rozwiązania przyjęte w projekcie Studium mają na celu redukcję ponadnormatywnych poziomów hałasu. W tym celu zaproponowano szereg kierunków odnoszących się zarówno do istniejących terenów zabudowanych, jak i przeznaczonych do zainwestowania. Kluczową kwestią będzie uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dopuszczalnych poziomów hałasu dla poszczególnych typów zabudowy i przestrzeganie norm określonych w przepisach odrębnych. Istotne jest także utrzymanie separacji przestrzennej między obszarami wrażliwymi a emitarami hałasu.

Działania planistyczne powinny uwzględniać stosowne linie zabudowy, sposoby zabudowy terenu, konstrukcje ścian i okien oraz rozwiązania funkcjonalne budynków. Powyższe zapisy będą należeć do oddziaływań pozytywnych, bezpośrednich lub pośrednich i stałych. Jednocześnie projekt Studium wyznacza nowe tereny aktywności gospodarczej, które mogą stać się w przyszłości źródłem hałasu przemysłowego, w szczególności na obszarach na których zlokalizowane są w sąsiedztwie terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. W przypadku gdy działania zapobiegawcze okażą się niewystarczające, wprowadzone zostaną nowe źródła hałasu, co będzie oddziaływaniem negatywnym, bezpośrednim i długookresowym.

Oddziaływanie pól elektromagnetycznych zostanie zintensyfikowane rozbudową systemu elektroenergetycznego (w szczególności za sprawą projektowanej linii elektroenergetycznej 110kV), lecz przy zachowaniu działań zapobiegawczych nie powinno przekroczyć poziomów dopuszczalnych. Natomiast modernizacja istniejących urządzeń pozwoli na zwiększenie bezpieczeństwa i oszczędności w związku z mniejszymi stratami w przesyle. Rozbudowa systemu pozwoli na swobodny dostęp do źródeł energii mieszkańcom i przedsiębiorcom, co będzie pozytywnie oddziaływało na warunki życia. Dotychczasowe badania poziomów pól

elektrycznego i magnetycznego pozwalają na stwierdzenie, że funkcjonowanie linii napowietrznych nie powoduje przekroczeń norm w przypadku utrzymania zabudowy poza pasami technologicznymi.

Zakładana rozbudowa systemu ciepłowniczego, a także postulaty związane zwiększeniem udziału alternatywnych źródeł energii są działaniami zmierzającymi do poprawy jakości powietrza w gminie.

Wskazanie terenów wolnych od zabudowy wydzielonych w systemie przyrodniczym gminy zwiększy retencję poprzez dłuższe utrzymywanie wody na terenach czynnych biotycznie i dzięki spowolnieniu spływu powierzchniowego, a poprzez to potencjalnie złagodzić może skutki lokalnych podtopień występujących przy wezbraniach Narwi.

Jednocześnie proponowane inwestycje i zagospodarowanie terenów może mieć pozytywne oddziaływania na ludzi ze względu na tworzenie nowych miejsc pracy w zakładach, które powstawać mogą na terenach aktywności gospodarczej, a także zwiększenie terenów zabudowy mieszkaniowej. Realizacja zamierzeń Studium przy zachowaniu działań ochronnych przyczyni się do podniesienia ładunku przestrzennego, uporządkowania przestrzeni, efektywnego skomunikowania jednostek osadniczych i podniesienia jego estetycznych walorów.

Oddziaływanie na zwierzęta

Na etapie realizacji poszczególnych zamierzeń inwestycyjnych, uzbrojenia nowych terenów, a także remontów nawierzchni drogowej dojdzie do płoszenia ptaków i innych zwierząt oraz zmiany ich żerowisk co będzie oddziaływaniem negatywnym, bezpośrednim i chwilowym, jednak w większości przypadków odwracalnym. Zajmowanie terenów przeznaczonych do urbanizacji użytkowanych wcześniej rolniczo związane będzie z likwidacją fauny glebowej i będzie działaniem negatywnym i stałym.

Do bezpośredniego zajęcia stanowisk zwierząt objętych ochroną gatunkową dojść może w wyniku rozwoju zabudowy na wschód od miejscowości Uhowo, gdzie przy linii kolejowej i nowej trasie drogi DW682 wskazywano na obecność ptaków objętych ochroną ścisłą: pliszki żółtej, lerki i gąsiorka. Wskazanie na ich obecność wynika z danych monitoringowych przekazanych przez Narwiański Park Narodowy na potrzeby sporządzenia opracowania ekofizjograficznego. Występowania tych gatunków nie potwierdzono w terenie w trakcie oględzin, jednak były to jednostkowe obserwacje, a nie pełen cykl monitoringowy. Obecności wymienionych wyżej ptaków nie potwierdzają również dane udostępnione w serwisie GIS Dolina Górnej Narwi. W związku z potencjałem występowania na tym terenie gatunków objętych ochroną gatunkową, oddziaływanie na zwierzęta może być w tym przypadku oddziaływaniem negatywnym, bezpośrednim, silnym, długookresowym. W celu ograniczenia tego oddziaływania wprowadza się do projektu studium oznaczenie Z – *tereny z ograniczeniem zabudowy wynikające z położenia na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz innych form ochrony przyrody*. Wskazuje ono obszary potencjalnych konfliktów i ogranicza ryzyko zajęcia stanowisk gatunków cennych.

W przypadku realizacji tej zabudowy i potwierdzenia występowania ww. gatunków niezbędne będzie uzyskanie zezwolenia na odstąpienie od zakazów w stosunku do gatunków zwierząt, roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową, o których mowa w art. 56 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Przesłanki do wydania zezwolenia takiego typu są jednak względnie słabe.

Problemem w tym przypadku jest to, że omawiany teren objęty jest miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, który przeznaczają go pod zabudowę przemysłową. Na

mocy tego dokumentu właściciele położonych tu gruntów otrzymali możliwość ich zabudowy, choć do tej pory zamierzeń tych nie realizowano.

Realizacja inwestycji związanych z regulacją gospodarki wodno-ściekowej wpłynie pozytywnie na stan wód powierzchniowych, a tym samym doprowadzi do polepszenia warunków bytowania fauny środowiska wodnego. Utrzymywanie zdecydowanej większości systemu przyrodniczego gminy w stanie pozbawionym zainwestowania umożliwi migracje i nie wpłynie na warunki bytowania drobnych ssaków i awifauny typowej dla obszarów miejskich. Zakładane zwiększenie powierzchni lasów stwarza możliwość powiększenia potencjalnych siedlisk i różnorodności terenów leśnych.

Można z dużą dozą pewności twierdzić, że oddziaływanie realizacji ustaleń dokumentu na gatunki zwierząt innych niż ptaki objęte ochroną będzie nieznaczące. Taka ocena wynika z następujących przesłanek:

- wśród projektowanych terenów inwestycyjnych tylko sporadycznie występują cenne zbiorowiska roślinne, które z reguły są ostoją dziko żyjących gatunków zwierząt
- większość terenów inwestycyjnych to obecnie tereny intensywnie użytkowane rolniczo
- wszystkie z projektowanych terenów inwestycyjnych mają dostęp do istniejących dróg publicznych – bezpośrednio bądź poprzez drogi wewnętrzne ułatwiające komunikację.

W tych warunkach prawdopodobieństwo, że omawiane tereny są istotne dla lokalnych populacji chronionych gatunków zwierząt innych niż ptaki, jest niskie.

Projekt dokumentu nie wprowadza zabudowy na obszary występowania zwierząt (w tym ptaków) będących przedmiotami ochrony w sieci Natura 2000 ujętych na załącznikach Dyrektyw Ptasiej i Siedliskowej. Oddziaływania negatywne na zwierzęta objęte ochroną w sieci Natura 2000 nie wystąpią.

Oddziaływanie na rośliny

Podczas realizacji poszczególnych inwestycji na terenach pozbawionych wcześniej zainwestowania nieunikniona będzie likwidacja istniejących zespołów roślinnych reprezentowanych w głównie przez antropocenozy: roślinność pól uprawnych, nieużytków oraz roślinność synantropijną. Będą to oddziaływania negatywne, bezpośrednie i stałe.

Wyjątkami tutaj są sytuacje, w których zajmowane są tereny Narwiańskiego Parku Narodowego i obszaru Narwiańskie Bagna w związku z budową obwodnicy Łap. Występuje w związku z tym ryzyko zajęcia cennych siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem ochrony sieci Natura 2000. Jednocześnie na terenach tych serwis GIS Dolina Górnej Narwi nie wskazuje na występowanie stanowisk roślin objętych ochroną gatunkową.

Projekt dokumentu utrzymuje funkcję ogromnej większości terenów zieleni naturalnej, urządzonej, a także rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W przypadku realizacji ustaleń dochodzić może jednak do likwidacji mniejszych terenów lasów oraz łąk i pastwisk. W celu ograniczenia dotkliwości tych działań wprowadzono dodatkowe oznaczenie „ZZ – tereny zieleni towarzyszącej”. Ma ono na celu wskazanie miejsc, na których konieczne jest zachowanie możliwie największej powierzchni roślinności naturalnej i wkomponowanie jej w projektowane zamierzenia inwestycyjne.

Ustalenia dokumentu nie będą oddziaływać negatywnie na rośliny objęte ochroną gatunkową i rośliny wymienione w II załączniku Dyrektywy Siedliskowej znajdujące się pod ochroną w sieci Natura 2000. Do oddziaływań pozytywnych należą natomiast:

- utrzymanie istniejących powierzchni leśnych,
- minimalna ingerencja w obszary dolinne i ograniczenie zabudowy w ich obrębie.

Oddziaływanie na wody powierzchniowe i podziemne (jednolite części wód powierzchniowych i podziemnych)

Typowymi negatywnymi oddziaływaniami na wodę, związanymi z rozwojem przestrzennym, są:

- wzrost poboru wód podziemnych i powierzchniowych oraz ewentualne uszczuplenie ich zasobów
- generowanie ścieków bytowych, produkcyjnych oraz opadowych i ewentualne związane z tym zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych
- regulacja cieków wodnych i osuszanie terenów pod inwestycje
- zwiększenie udziału odpływu powierzchniowego w wyniku utwardzania nawierzchni na terenach zabudowanych.

W tym kontekście można się spodziewać następujących negatywnych oddziaływań związanych z realizacją ustaleń dokumentu:

- nieznaczny wzrost poboru wód podziemnych, związany raczej z wytwórczością niż z rozwojem mieszkalnictwa, ponieważ nie przewiduje się istotnego wzrostu ogólnej liczby ludności gminy; istotny wzrost poboru wód może nastąpić w miejscowości Uhowo w przypadku realizacji zabudowy przemysłowej;
- wzrost ilości ścieków generowanych w miejscowościach, w których przewiduje się wzrost liczby mieszkańców i/lub rozwój wytwórczości,
- związany z wzrostem ilości ścieków wzrost zanieczyszczenia wód podskórnych (pierwszy, nieużytkowy poziom wód podziemnych) oraz niektórych cieków.

Oddziaływania te należeć będą do negatywnych, jednak cechować się będą ograniczoną dotkliwością, należeć będą do oddziaływań pośrednich i bezpośrednich, długookresowych.

Odrębną kategorią zagrożeń wód są zagrożenia związane z dalszym rozwojem rolnictwa. W tym kontekście trudno jednak mówić o negatywnych oddziaływaniach ustaleń projektu dokumentu, ponieważ intensywność rolnictwa będzie zależała przede wszystkim od trendów na rynku rolnym i sposobu regulacji tego rynku przez państwo. Projekt dokumentu nie zakłada zwiększenia powierzchni areałów uprawnych względem stanu wyjściowego.

Wskazane oddziaływania nie będą wiązać się z mierzalnym wpływem na osiągnięcie celów środowiskowych wyznaczonych dla jednolitych części wód. Czynnikiem korzystnym w kontekście tych działań będzie natomiast zakładany rozwój infrastruktury ściekowej na terenach wcześniej nieskanalizowanych, ochrona systemów dolinnych i ogólne, wymienione w dokumencie działania w zakresie poprawy jakości wód.

Powierzchnia ziemi i gleby

Najistotniejsze oddziaływania na powierzchnię ziemi wystąpią w czasie realizacji inwestycji budowlanych. Efektem będzie lokalna zmiana ukształtowania powierzchni, przede wszystkim jej wyrównanie, wystąpić może również zmiana kierunku spływu wód powierzchniowych. Jest to proces nieunikniony przy każdym zamierzeniu budowlanym, najintensywniejsze

skutki obserwowane będą na terenach wskazanych do urbanizacji oraz przy realizacji zamierzeń z zakresu rozbudowy systemu komunikacyjnego. Będą to oddziaływania negatywne, bezpośrednio i w większości przypadków stałe.

Projekt dokumentu nie przewiduje zainwestowania na gruntach najwyższych klas bonitacyjnych, które pozostaną w czynnym użytkowaniu rolnym.

Szczególną formą negatywnego oddziaływania na gleby i powierzchnię ziemi będzie powierzchniowa eksploatacja kruszyw. W projekcie dokumentu nie wyznaczono nowych terenów eksploatacji poza udokumentowanymi wcześniej złożami. Wskazuje się również na konieczność rekultywacji zlokalizowanych w gminie wyrobisk, z których w większości występowało wydobycie na własne cele. Niemniej wskazano rejony perspektywiczne, na których być może w przyszłości prowadzona będzie eksploatacja. Powierzchniowa eksploatacja kruszyw będzie się wiązała nie tylko ze zniszczeniem gleb, ale i ze znaczącymi zmianami rzeźby terenu – oddziaływaniami negatywnymi, możliwie odwracalnymi (rekultywacja), bezpośrednimi i długookresowymi.

Projekt Studium wskazuje jednak tereny, na których ingerencja w powierzchnię terenu i realizacja zamierzeń budowlanych jest ograniczana bądź zakazywana. Dotyczy to przede wszystkim elementów tworzących system przyrodniczy, czyli najcenniejszych w skali gminy. Ponadto utrzymanie istniejącego pokrycia na wyżej wymienionych terenach będzie oddziaływało pozytywnie na powierzchnię ziemi, m.in. poprzez ograniczenie intensywności procesów erozyjnych. Stan gleb będzie ulegał stopniowej poprawie również dzięki realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami.

Dokument zakłada przekształcenie części terenów zajmowanych przez użytki rolne na tereny aktywności gospodarczej i zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, jednak jednocześnie funkcja rolna zostaje utrzymana na pozostałych terenach. Z jednej strony umożliwi to ochronę przed bezpośrednią ingerencją w powierzchnię ziemi na etapie budowy, co jest działaniem pozytywnym, lecz jednocześnie na terenach rolnych w dalszym ciągu będą miały miejsce procesy chemizacji rolnictwa. Tym samym niemożliwym jest jednoznaczne określenie, czy proponowane w Studium kierunki zagospodarowania będą mieć definitywnie negatywne konsekwencje.

Rozprzestrzenianie się terenów zabudowanych, zarówno produkcyjnych, jak i mieszkaniowych, może przyczyniać się do większego zaśmiecenia, jeżeli równocześnie z rozwojem zabudowy nie nastąpi usprawnienie i uszczelnienie systemu zbiórki odpadów. Przy skutecznej egzekucji obowiązującego prawa ustalenia dokumentu nie powinny spowodować wzrostu zaśmiecenia gminy.

Krajobraz

Ocena oddziaływań na krajobraz ma charakter szczególnie subiektywny. Niemniej jednak można przyjąć, że dla znacznej części osób negatywnymi oddziaływaniami na krajobraz mogłyby być między innymi:

- nowa zabudowa powstająca bez powiązania z historycznie ukształtowaną siecią osadniczą
- zabudowa przemysłowo-składowa
- zabudowa znacznie odbiegająca pod względem architektonicznym od przyjętych w regionie tradycyjnych wzorców
- farmy wiatrowe i fotowoltaiczne
- nowe drogi wyższych klas, infrastruktura techniczna
- zręby całkowite, likwidacja zadrzewień itp.

- kopalnie odkrywkowe.

W tym kontekście można mówić o potencjalnych negatywnych oddziaływaniach ustaleń projektu planu na krajobraz między innymi:

- w związku z realizacją obwodnicy Łap,
- na terenach rozwoju funkcji produkcyjnej (Uhowo, na południe i na zachód od Łap, otoczenie linii kolejowej w Łapach).

Do czynników korzystnych należeć będzie natomiast:

- utrzymanie dolin rzecznych w funkcji użytków zielonych (i punktowo zadrzewień),
- wprowadzenie stref wskazanych do ochrony w ustaleniach mpzp sporządzanych na podstawie studium: stref ochrony pośredniej obiektów cennych oraz układów ruralistycznych i strefy ekspozycji zabytków; wskazano również 2 obiekty postulowane do ochrony konserwatorskiej,
- zachowanie terenów leśnych,
- ustalenia w zakresie ograniczania „rozlewania się” zabudowy,
- kierunki ochrony zabytków nieruchomych,
- zasady dotyczące lokalizowania nowej zabudowy, w tym wskaźniki urbanistyczne, określenie pożądanych kierunków rozwoju przestrzennego z uwzględnieniem ładu przestrzennego i zasad zrównoważonego rozwoju.

Powietrze

Obecnie dwie najważniejsze kategorie lokalnych źródeł zanieczyszczeń powietrza to spalanie paliw do celów grzewczych i (w znacznie mniejszym stopniu) spalanie paliw w transporcie drogowym.

W przypadku transportu drogowego ustalenia dokumentu generalnie nie będą miały istotnego wpływu na poziom emisji, ponieważ w niewielkim stopniu będzie od nich zależeć natężenie ruchu drogowego i jednostkowe wskaźniki emisji zanieczyszczeń przez pojazdy.

Problematyczne jest, czy ustalenia dokumentu wpłyną na zwiększenie emisji zanieczyszczeń ze spalania paliw do celów grzewczych. Chociaż nowe budynki mają z reguły większą kubaturę niż zastępowane przez nie stare budynki, to są one też o wiele sprawniejsze pod względem wykorzystania energii zawartej w paliwach. Oznacza to, że zaprojektowany zgodnie ze współczesnymi standardami budynek może nawet przy 2-3-krotnie większej kubaturze zużywać nie więcej paliw niż budynek stary. Z drugiej strony, jeżeli przyjąć, że wyznaczone rezerwy pod budownictwo zostaną w całości wykorzystane (co jest mało prawdopodobne w świetle trendów demograficznych), to wówczas musiałby nastąpić wyraźny wzrost emisji ze źródeł lokalnych oraz wzrost stężeń niektórych zanieczyszczeń w powietrzu, zależny m.in. od rodzaju stosowanych paliw, sprawności kotłów, współczynników przenikalności cieplnej przegród budynków itp.

W podsumowaniu, nie stwierdzono znaczących oddziaływań na jakość powietrza, które byłyby wynikiem przyjęcia dokumentu.

Klimat

Antropogeniczne zmiany klimatu związane są przede wszystkim z emisją tak zwanych gazów cieplarnianych, z których najistotniejsze są obecnie dwutlenek węgla i metan. Na poziom lokalnej emisji pierwszego z nich wpływa przede wszystkim transport drogowy i ciepłownictwo. Przyczyny ewentualnych negatywnych oddziaływań realizacji projektu planu na klimat będą więc tożsame z przyczynami niekorzystnego wpływu na jakość powietrza.

Istotnym lokalnym źródłem metanu jest hodowla zwierząt, w tym bydła i trzody chlewnej. Intensywność hodowli generalnie nie będzie zależała od ustaleń dokumentów planistycznych.

Dwutlenek węgla uwalniany jest antropogenicznie wskutek spalania paliw energetycznych. Potencjalny wzrost emisji związany ze zwiększeniem liczby nowych budynków lub pewnymi zmianami w transporcie drogowym będzie pomijalny biorąc pod uwagę emisje globalne.

Oddziaływanie klimatu na obiekty, budynki i infrastrukturę dopuszczoną do realizacji ustaleniami planu obejmować może zalanie w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, podtopienia wywołane intensywnymi opadami, a także uszkodzenia podczas silnych wiatrów i zjawisk burzowych.

Ograniczenie tych oddziaływań polega na wyborze właściwej lokalizacji przedsięwzięć poprzedzonym rozpoznaniem lokalnych uwarunkowań, a także wykonaniu infrastruktury odprowadzającej wodę i utrzymaniu zdolności retencjonowania wody poprzez zapewnienie właściwego odsetka powierzchni czynnej biologicznie.

Oddziaływania na klimat związane realizacją zapisów Studium będą pomijalne.

Zasoby naturalne

Oddziaływanie na zasoby naturalne związane mogą być z dalszym wydobyciem kruszyw naturalnych ze złóż Gąsówka Skwarki, Gąsówka-Skwarki oraz Łupianka Stara. Kopaliny te nie mają znaczenia strategicznego – należą do surowców pospolitych. Tym samym oddziaływanie to będzie mało istotne.

Nie przewiduje się ponadto znaczącego zwiększenia poboru wód podziemnych związanych z ustaleniami dokumentu.

Zabytki

Realizacja projektu dokumentu nie będzie wymagała likwidacji ani wprowadzania zmian w zabytkowych obiektach budowlanych.

Studium nie wyznacza obszarów rozwoju zabudowy na terenach, na których występują zabytki archeologiczne. Ustalenia dokumentu nie niosą ryzyka ich zniszczenia bądź negatywnego wpływu na ich otoczenie.

Oddziaływanie na zabytki nie wystąpi.

Dobra materialne, w tym wpływ na dotychczasowe przeznaczenie terenu oraz tereny bezpośrednio sąsiadujące z obszarami objętymi zmianami przeznaczenia

Ryzyko związane ze zniszczeniem dóbr materialnych występuje w zasięgu obszaru szczególnego zagrożenia powodzią. W jego granicach znajdują się istniejące budynki, a projekt dokumentu dopuszcza realizację kolejnych (w mieście Łapy). Oznacza to, że niektóre obiekty zostały zrealizowane na podstawie planu miejscowego, który zawierał inną granicę strefy zagrożenia powodziowego.

Opracowane wcześniej dokumenty zezwalają również na realizację nowej zabudowy w granicach obowiązującego obecnie obszaru szczególnego zagrożenia powodzią. Projekt studium uwzględnia zasięg zabudowy ustalony wcześniejszymi planami miejscowymi, pod warunkiem przestrzegania zasad ustalonych dla strefy **Z**. Projekt dokumentu w takim kształcie został uzgodniony przez PGW Wody Polskie w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią decyzją nr 270/RPP/2022 z dnia 2.11.2022.

W pozostałych przypadkach wystąpienie oddziaływań na dobra materialne związane z realizacją dokumentu jest bardzo małe. Nie zakłada się realizacji zamierzeń mogących wpłynąć na bezpieczeństwo istniejących budynków i infrastruktury.

Projektowany dokument sankcjonuje będące wcześniej w obiegu decyzje o warunkach zabudowy i ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Dodatkowo wprowadza się pewne poszerzenie obszarów istniejącej zabudowy mieszkaniowej i produkcyjnej w skali odpowiadającej zapotrzebowaniu wynikającemu ze sporządzonego bilansu.

Biorąc pod uwagę powyższą ocenę skutków oddziaływania realizacji zmiany studium stwierdza się **brak ryzyka wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania** na środowisko i zdrowie ludzi, w tym na obszary objęte ochroną prawną, w szczególności na cele, przedmiot ochrony, a także integralność i spójność obszarów Natura 2000.

11. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu realizacji projektowanego dokumentu

Poniżej przedstawiono rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, zidentyfikowanych w poprzednim rozdziale. Część z nich będzie miała zastosowanie na etapie sporządzenia projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, inne dotyczą etapu realizacyjnego bądź funkcjonowania. Połączenie wymienionych poniżej rozwiązań z zasadami ochrony poszczególnych komponentów środowiska zawarte w projekcie studium umożliwiają skuteczne ograniczanie negatywnych oddziaływań.

Powierzchnia ziemi i gleby

- rezygnacja z inwestycji na gruntach klasy III
- zakaz lokalizacji obiektów kubaturowych na gruntach hydrogenicznym
- zakaz lokalizacji obiektów kubaturowych na terenach rolnych (wyjątek: siedliska rolnicze, jeżeli rolnik prowadzi działalność rolniczą na terenie gminy i nie ma możliwości budowy lub rozbudowy siedliska na posiadanym gruncie)
- nakaz zachowania określonego udziału powierzchni biologicznie czynnej na posesjach zabudowanych
- zakaz tworzenia składowisk wszelkiego rodzaju odpadów, za wyjątkiem odpadów na terenach przemysłowych i miejscach do tego wskazanych,
- zakaz składowania jakichkolwiek odpadów w wyrobisku odkrywkowym
- zakaz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do gruntu
- maksymalne ograniczenie rozmiarów placów budów w celu zmniejszenia przekształceń wierzchniej warstwy litosfery w trakcie prac budowlanych
- masy ziemne powstałe w wyniku prowadzonych prac należy gromadzić w wyznaczonym miejscu i zużyć do zasypywania wykopów i rozplantowania
- zagospodarowanie odpadów powstałych w wyniku prac realizacyjnych przez wyspecjalizowane firmy posiadające stosowne zezwolenia
- zakaz przeorywania trwałych użytków zielonych na glebach hydrogenicznym.

Krajobraz

- przyjęcie wymagań dotyczących gabarytów i formy architektonicznej budynków, które dość wyraźnie nawiązują do zabudowy tradycyjnej (na etapie mpzp)
- stosowanie zieleni izolacyjnej o funkcjach krajobrazowych
- zakaz tworzenia składowisk odpadów,

- wymagania dotyczące podziału nieruchomości i wydzielania dróg wewnętrznych.

Woda

- działania zmierzające do rozbudowy systemu kanalizacji ściekowej,
- zakaz realizacji na gruntach rolnych systemów melioracyjnych mających na celu trwałe obniżenie poziomu wód na trwałych użytkach zielonych i na glebach hydrogenicznych lub semihydrogenicznych
- zakaz tworzenia składowisk na terenach o niskim poziomie występowania wód gruntowych
- zakaz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do gruntu, rowów melioracyjnych i cieków
- zaleca się, aby prace ziemne wykonywane były w okresie niskich i średnich stanów wód gruntowych,
- nadzór nad pracą maszyn pod kątem zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem środowiska gruntowo-wodnego,
- dopuszczenie realizacji stawów i oczek wodnych na gruntach mineralnych.

Powietrze

- separacja przestrzenna emitorów zanieczyszczeń względem terenów wrażliwych
- prowadzenie prac realizacyjnych w sposób jak najmniej uciążliwy dla mieszkańców
- ograniczenie stosowania w nowej zabudowie niskosprawnych kotłowni węglowych

Klimat

- ograniczenie stosowania w nowej zabudowie niskosprawnych kotłowni węglowych
- ochrona gleb hydrogenicznych przed degradacją poprzez zakaz ich przeorywania i obniżania poziomu wód gruntowych.

Rośliny

Podstawowym rozwiązaniem dokumentu chroniącym cenniejsze zbiorowiska roślinne jest takie wyznaczenie terenów inwestycyjnych, aby do minimum ograniczyć potencjalne straty cennych siedlisk. Poza tym uwzględnić należy warunki:

- wycinka drzew i krzewów musi odbywać się na zasadach określonych w ustawie o ochronie przyrody i w ustawie o lasach, w tym konieczne jest uzyskanie niezbędnych decyzji administracyjnych,
- wycinkę drzew poprzedzić należy szczegółową inwentaryzacją przyrodniczą
- zakaz likwidacji zakrzewień o powierzchni ponad 1000m², z wyjątkiem gatunków inwazyjnych
- tam gdzie to możliwe zaleca się utrzymanie istniejącej roślinności wysokiej i wkomponowanie jej w projektowane założenia ogrodowe,
- zakaz stosowania gatunków inwazyjnych do nasadzeń,
- nakaz stosowania w zalesieniach wyłącznie gatunków rodzimych dostosowanych do warunków siedliskowych oraz zachowania na terenach zalesianych wszystkich istniejących drzew i krzewów, z wyjątkiem gatunków inwazyjnych i drzew owocowych
- nakaz zachowania określonej powierzchni biologicznie czynnej na terenach zabudowy
- nakaz ograniczenia, na terenach przeznaczonych pod zabudowę i nie zabudowanych w dniu wejścia w życie planu, wycinki drzew i krzewów do zakresu niezbędnego dla lokalizacji nowych obiektów budowlanych, (ograniczenie to nie dotyczy gatunków inwazyjnych).

Zwierzęta

Podstawowym rozwiązaniem dokumentu chroniącym faunę jest takie wyznaczenie terenów inwestycyjnych, aby do minimum ograniczyć potencjalne straty siedlisk. Poza tym uwzględnić należy:

- wycinkę drzew i krzewów oraz rozpoczęcie prac na terenach będących potencjalnymi siedliskami zwierząt poprzedzić należy szczegółową inwentaryzacją przyrodniczą
- zaleca się prowadzenie robót związanych z wycinką drzew i krzewów poza okresem lęgowym ptaków, tj. od 15 października do 1 marca,
- zakaz likwidacji zakrzewień o powierzchni ponad 1000m², z wyjątkiem gatunków inwazyjnych
- unikanie tworzenia pułapek ekologicznych, np. pozostawianie zastoisk wody w wykopach
- stosowanie powłoki antyrefleksyjnej na powierzchni paneli fotowoltaicznych,
- zakaz stosowania gatunków inwazyjnych do nasadzeń
- nakaz zachowania określonej powierzchni biologicznie czynnej na terenach zabudowy

Zabytki

W celu zapewnienia właściwej ochrony zabytków:

- nakazuje się uzgadnianie ze służbami konserwatorskim wszelkich istotnych zmian dotyczących obiektów wpisanych do ewidencji lub rejestru zabytków
- zapewnienie by wszelkie prace ziemne w strefach ochrony archeologicznej były poprzedzone badaniami archeologicznymi, co powinno zminimalizować potencjalne negatywne oddziaływanie realizacji projektu planu na dziedzictwo kulturowe.

Ludzie

- separacja funkcji konfliktowych względem miejsc zamieszkania ludności
- prace realizacyjne powinny być prowadzone w sposób jak najmniej uciążliwy dla mieszkańców
- uwzględnienie oddziaływania akustycznego dróg przy wyznaczaniu terenów zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej, właściwe kształtowanie nieprzekraczalnych linii zabudowy
- stosowanie zieleni izolacyjnej
- ochrona przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym poprzez stosowanie normatywnych stref ochronnych od urządzeń elektroenergetycznych
- ograniczanie ryzyka związanego z wadliwie funkcjonującymi instalacjami infrastruktury poprzez stosowanie stref buforowych od linii energetycznych oraz farm wiatrowych.

Obszar Natura 2000

Ograniczanie oddziaływania na obszar Natura 2000 polegać powinno w pierwszej kolejności na dostosowaniu planowanego zagospodarowania do wymogów przepisów ochrony środowiska. Dodatkowo w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania obszaru i ochrony dziko żyjących tu zwierząt, zastosowanie będą miały rozwiązania ograniczające oddziaływania na różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta wymienione powyżej. Ponadto:

- realizacja zabudowy jedynie w granicach obszarów określonych w studium jako przeznaczonych do zabudowy,
- indywidualne podejście do projektowania na obszarach opisanych jako **Z** – *tereny z ograniczeniem zabudowy wynikające z położenia na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz innych form ochrony przyrody*, poprzedzone analizą aktualnych uwarunkowań środowiskowych, uwzględnienie stanowisk jednostek i organizacji związanych z ochroną przyrody,

- realizacja obiektów przemysłowych tylko w granicach obszaru oznaczonego jako **P**, pod warunkiem, że ich funkcjonowanie nie będzie nosiło ryzyka oddziaływań na przedmioty ochrony (nawet tych pośrednich),
- utrzymywanie korzystnych warunków środowiskowych gatunków będących przedmiotami ochrony, tj. użytkowanie terenu zgodne z kierunkami określonymi w studium,
- pielęgnacja i ochrona miejsc gniazdowania bociana białego (przy konieczności wymiany dachu lub słupa – zapewnienie gniazda zastępczego),
- brak ingerencji w naturalne stosunki wodne – odstąpienie od melioracji,
- uszczelnienie systemu odprowadzania ścieków i usuwania odpadów,
- zaprzestanie wprowadzania do środowiska obcych gatunków inwazyjnych.

Zaproponowane rozwiązania gwarantują dotrzymanie ustaleń regulowanych przepisami ochrony przyrody i pozwalają na ograniczanie bądź zapobieganie wystąpienia negatywnych oddziaływań wymienionych w poprzednim rozdziale.

12. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy

Przedłożona wersja dokumentu zawiera rozwiązania zmodyfikowane względem wersji pierwotnej. Zmian dokonano w związku ze stanowiskiem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku. Kwestią sporną było utrzymanie w kierunkach zagospodarowania przestrzennego terenów usług turystyki zlokalizowanych w granicach NPN oraz obszaru Natura 2000 Narwiańskie Bagna. Tereny te wyznaczono w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Biorąc pod uwagę stanowisko ww. organu wskazujące na istotne ryzyko wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań na siedliska przyrodnicze będące przedmiotem ochrony sieci Natura 2000 oraz na przyrodę Narwiańskiego Parku Narodowego, odstąpiono od wyznaczania tych obszarów i wskazano ich przeznaczenie jako *zieleń naturalną ZN*.

Przy opracowaniu dokumentu nie napotkano trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Opracowała

Katarzyna Rybakowicz

Wykaz źródeł

- 1) Bank Danych Lokalnych GUS
- 2) Bank Danych o Lasach
- 3) Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce według stanu na dzień 31.12.2020 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2021
- 4) Centralna Baza Danych Geologicznych
- 5) Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej
- 6) Katalog danych Państwowego Instytutu Geologicznego
- 7) Katalog form ochrony przyrody GDOŚ
- 8) Krajowy Geportal
- 9) Mapa glebowo-rolnicza
- 10) Mapa hydrogeologiczna Polski
- 11) Mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego
- 12) Mapa osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych w województwie podlaskim
- 13) Monitoring tła zanieczyszczenia atmosfery w Polsce dla potrzeb EMEP, GAW/WMO i Komisji Europejskiej – raport syntetyczny 2011, Instytutu Ochrony Środowiska – PIB i Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej - PIB na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Warszawa 2012
- 14) Opracowanie ekofizjograficzne gminy Łapy
- 15) Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły
- 16) Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko
- 17) Pomiar hałasu Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad
- 18) Program Ochrony Powietrza dla Strefy Podlaskiej
- 19) Program wodno-środowiskowy kraju, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa 2010
- 20) Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską sieć Natura 2000 w Polsce, opracowanie wykonane dla Ministerstwa Środowiska w ramach realizacji programu Phare, 2005
- 21) Publikacje Generalnej Inspekcji Ochrony Środowiska
- 22) Publikacje Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Białymstoku
- 23) Raport o stanie środowiska w województwie podlaskim 2010-2015
- 24) Rastrowa Mapa Podziału Hydrograficznego Polski

Oświadczenie autora prognozy

ZALĄCZNIK NR 1

W związku z art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko oświadczam, iż spełniam wymagania o których mowa w art. 74a ust. 2 przywołanej ustawy.

Jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Katarzyna Rybakowicz